

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

ظرفیت‌ها و ظرف‌های نشر علم در ایران

خرداد ۱۳۸۹

نام اثر: ظرفیت‌ها و ظرف‌های نشر علم در ایران
پژوهشگران: دکتر محمد حسن‌زاده و دکتر عیسی متقی‌زاده
صفحه‌آراء: کریم فلاح
ناشر: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)
تاریخ نشر: خرداد ماه ۱۳۸۹

فهرست مندرجات

۱	مقدمه
۱	اعضای هیأت علمی
۳۰	دانشجویان
۳۳	برونداهای علمی
۳۳	مقالات منتشر شده در خارج از کشور
۳۸	مقالات منتشر شده در داخل کشور
۴۰	مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس ها
۴۲	نشریات
۴۷	ظرف در مقابل ظرفیت
۴۷	سناریوی نخست (هر تولید کننده بالقوه یک مقاله)
۴۸	سناریوی دوم (هر تولید کننده به اندازه توان)
۴۹	سناریوی سوم (همه چیز به روال موجود)

فهرست جداول

- جدول ۱. تعداد اعضای هیأت علمی علوم پزشکی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۱
- جدول ۲. تعداد اعضای هیأت علمی علوم انسانی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۶
- جدول ۳. تعداد اعضای هیأت علمی علوم پایه به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۱۱
- جدول ۴. تعداد اعضای هیأت علمی علوم فنی و مهندسی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۱۳
- جدول ۵. تعداد اعضای هیأت علمی کشاورزی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۱۷
- جدول ۶. تعداد اعضای هیأت علمی علوم هنر به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی ۱۹
- جدول ۷. توزیع اعضای هیأت علمی وزارت علوم تحقیقات و فناوری به تفکیک حوزه های علم و مرتبه دانشگاهی
سال ۱۳۸۵ ۲۰
- جدول ۸. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال ۱۳۸۳- بدون
احتساب دانشگاه آزاد اسلامی ۲۲
- جدول ۹. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به احتساب تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی
۱۳۸۴-۸۵ بدون دانشگاه آزاد اسلامی ۲۳
- جدول ۱۰. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی
۱۳۸۵- بدون احتساب دانشگاه آزاد ۲۳
- جدول ۱۱. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی
۱۳۸۶- بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی ۲۴
- جدول ۱۲. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی
۱۳۸۷- بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی ۲۵
- جدول ۱۳. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی
۱۳۸۷- با احتساب دانشگاه آزاد اسلامی ۲۶
- جدول ۱۴. توزیع اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد در سال ۱۳۸۸ ۲۷
- جدول ۱۵. روند توزیع اعضای هیأت علمی (تمام وقت و پاره وقت) در مرتبه های دانشگاهی از سال ۱۳۸۳ تا
۱۳۸۷ ۲۸
- جدول ۱۶. توزیع پذیرفته شدگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ها به تفکیک مقطع از ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ ۳۰
- جدول ۱۷. توزیع دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ها از ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ ۳۱

- جدول ۱۸. توزیع دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ ۳۲
- جدول ۱۹. توزیع دانشجویان دانشگاه آزاد در سال ۱۳۸۸ ۳۳
- جدول ۲۰. شاخص‌های تولید علم ایران از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ ۳۴
- جدول ۲۱. تولید علم ایران از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ ۳۴
- جدول ۲۲. تولید علم ایران از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ به تفکیک سال و موضوع ۳۶
- جدول ۲۳. تعداد تولیدات علمی ایران (۲۰۰۹-۲۰۰۰) ۳۷
- جدول ۲۴. تعداد مقالات فارسی ایران منتشر شده در مجلات نمایه شده در ISC ۳۹
- جدول ۲۵. آمار مقالات کنفرانس‌های داخلی از سال ۱۳۸۴ تا کنون ۴۰
- جدول ۲۶. توزیع نشریات مصوب در حوزه‌های ششگانه علم ۴۳
- جدول ۲۷. توزیع نشریات مصوب در حوزه‌های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۸۸ ۴۴
- جدول ۲۸. تعداد تولیدکنندگان بالقوه مقالات علمی ایران ۴۷
- جدول ۲۹. تخمین تعداد مقالات بالقوه براساس ضریب تولیدکنندگان ۴۸
- جدول ۳۰. تخمین تعداد مقالات بالقوه براساس وزن تولیدکنندگان ۴۹
- جدول ۳۱. تعداد مقالات ایرانی در مجلات داخلی و خارجی در سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹) ۵۰

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. توزیع اعضای هیأت علمی در حوزه های ششگانه علم به تفکیک مرتبه دانشگاهی در سال ۱۳۸۵ ۲۱
- نمودار ۲. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۳ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی..... ۲۲
- نمودار ۳. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۴ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی..... ۲۳
- نمودار ۴. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۵ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی..... ۲۴
- نمودار ۵. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۶ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی..... ۲۵
- نمودار ۶. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۷ - بدون دانشگاه آزاد.. ۲۶
- نمودار ۷. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و مرتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۷ - با احتساب دانشگاه آزاد اسلامی..... ۲۷
- نمودار ۸. توزیع اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد در سال ۱۳۸۸..... ۲۸
- نمودار ۹. روند توزیع اعضای هیأت علمی در مرتبه های دانشگاهی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ ۲۹
- نمودار ۱۰. روند توزیع پذیرفته شدگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ ۳۰
- نمودار ۱۱. روند توزیع دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ ۳۱
- نمودار ۱۲. روند توزیع دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶. ۳۲
- نمودار ۱۳. روند رشد تولیدات علمی ایرانی منتشر شده در پایگاه اسکاپوس ۳۵
- نمودار ۱۴. تولیدات علمی ایران در اسکاپوس به تفکیک رشته های موضوعی در سال ۲۰۰۹..... ۳۷
- نمودار ۱۵. روند مقایسه ای انتشار تولیدات علمی در دو پایگاه WoS و Scopus..... ۳۸
- نمودار ۱۶. توزیع مقالات فارسی ایران منتشر شده در مجلات نمایه شده در ISC به تفکیک موضوع ۳۹
- نمودار ۱۷. تعداد مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس های داخل کشور به تفکیک موضوعی ۴۱
- نمودار ۱۸. توزیع تعداد نشریات در حوزه های ششگانه علم به تفکیک بخش دولتی و دانشگاه آزاد ۴۴
- نمودار ۱۹. توزیع نشریات در حوزه های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به تفکیک زبان..... ۴۵
- نمودار ۲۰. توزیع نشریات در حوزه های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به تفکیک درجه..... ۴۶
- نمودار ۲۱. تعداد مقالات علمی منتشره در مجلات خارجی در افق ۱۴۰۴..... ۵۱
- نمودار ۲۲. تعداد مقالات علمی منتشره در مجلات داخلی در افق ۱۴۰۴..... ۵۱

مقدمه

تأمین کنندگان محتوای علمی نشریات را می‌توان به دو گروه دانشگاهی و غیر دانشگاهی تقسیم کرد: نویسندگان دانشگاهی که معمولاً در دانشگاه‌ها یا موسسات پژوهشی مشغول به کار هستند بخش عمده‌ای از گزارش‌های تحقیقاتی و مقاله‌های حاصل از آنها را تدوین و منتشر می‌نمایند. این طیف از نویسندگان را اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، دانشجویان (به ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی) و پژوهشگران شاغل در مراکز پژوهشی تشکیل می‌دهند. بررسی آمارهای موجود در مورد کشورهای مختلف نشان دهنده این واقعیت است که دانشگاهیان (آنهایی که در دانشگاه‌ها مشغول فعالیت هستند) نقش عمده‌ای در تولید علم کشورها دارند. گروه دوم افرادی هستند که در دانشگاه‌ها شاغل نیستند ولی پس از اخذ مدارک دانشگاهی در سازمان‌ها و موسسات اجرایی به فعالیت می‌پردازند ولی کار آنها با پژوهش و تحقیق مرتبط است. به همین دلیل این گروه از افراد نیز به تولید و انتشار مقالات و کتاب‌های علمی می‌پردازند. آنچه که در این قسمت آمده است نگاهی کمی به اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و دانشجویان تحصیلات تکمیلی به تفکیک رشته و در سال‌های متفاوت است که می‌تواند یکی از عوامل موثر در تولید علم کشور تلقی شود.

اعضای هیأت علمی

جدول ۱ تا ۶ تعداد اعضای هیأت علمی در رشته‌های مختلف گروه‌های ششگانه (علوم پزشکی، علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم کشاورزی و هنر) را به تفکیک مرتبه دانشگاهی آنها (استاد، دانشیار، استادیار و مربی) نشان می‌دهد. شایان ذکر است که این آمار مربوط به سال ۱۳۸۵ است و از آن موقع تاکنون روزآمدسازی نشده است، بنابراین در طول این مدت، تعداد مربی‌ها کاهش پیدا کرده و بر تعداد اساتید با مرتبه استادیار به بالا افزوده شده است. هر چند تلاش شده است که این نقص را در جداول بعدی با ارائه تعداد اعضاء هیأت علمی به تفکیک مرتبه دانشگاهی برای سال‌های بعدی جبران شود.

جدول ۱. تعداد اعضای هیأت علمی علوم پزشکی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱.	آسیب شناسی	۹	۷	۸۱	۲	۹۹
۲.	آسیب شناسی دهان	۱	۲	۱۱	۰	۱۴
۳.	آمار حیاتی	۲	۴	۱۲	۵۳	۷۱
۴.	آمار زیستی و بهداشتی	۱	۳	۹	۱۹	۳۲
۵.	آموزش بهداشت	۰	۰	۲۰	۸۱	۱۰۱
۶.	آموزش پرستاری	۰	۰	۴	۱۴۱	۱۴۵
۷.	آموزش مامایی	۰	۰	۰	۷	۷

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۸	آناتومی	۸	۱۰	۵۰	۶۲	۱۳۰
۹	اپیدمیولوژی	۱	۸	۱۸	۱۴	۴۱
۱۰	ارتدسنسی	۴	۷	۶۲	۰	۷۳
۱۱	ارتوپدی	۲	۱۵	۱۱۵	۱	۱۳۳
۱۲	اعضای مصنوعی	۰	۰	۰	۴	۴
۱۳	اندودنتیکس	۰	۹	۶۶	۰	۷۵
۱۴	انگل شناسی	۱۱	۱۴	۵۱	۸۱	۱۵۷
۱۵	ایمنی شناسی	۸	۱۹	۵۶	۵۲	۱۳۵
۱۶	بافت شناسی	۱	۲	۱۹	۴۷	۶۹
۱۷	باکتری و ویروس شناسی	۳	۲	۲۳	۷۸	۱۰۶
۱۸	بهداشت	۰	۰	۴	۲۸	۳۲
۱۹	بهداشت حرفه ای	۰	۴	۱۴	۷۳	۹۱
۲۰	بهداشت روانی	۰	۰	۱	۱	۲
۲۱	بهداشت صنعتی	۰	۰	۰	۳	۳
۲۲	بهداشت عمومی	۳	۳	۷	۱۳	۲۶
۲۳	بهداشت عمومی خانواده	۰	۰	۲	۱	۳
۲۴	بهداشت مادر و کودک	۰	۱	۱	۴	۶
۲۵	بهداشت محیط	۰	۱	۲۸	۹۰	۱۱۹
۲۶	بهداشت مدارس	۰	۰	۰	۳	۳
۲۷	بیماری و جراحی چشم	۴	۲۱	۱۲۳	۰	۱۴۸
۲۸	بیماری‌های اعصاب	۴	۳	۳۹	۰	۴۶
۲۹	بیماری‌های اعصاب - اطفال	۰	۴	۵	۰	۹
۳۰	بیماری‌های ایمنی و آلرژی - اطفال	۰	۱	۳	۰	۴
۳۱	بیماری‌های پوست	۶	۱۷	۱۱۶	۰	۱۳۹
۳۲	بیماری‌های چشم	۴	۱۷	۱۱۳	۰	۱۳۴
۳۳	بیماری‌های داخلی	۱۰	۳۸	۳۰۱	۰	۳۴۹
۳۴	بیماری‌های دستگاه گوارش	۴	۹	۴۷	۰	۶۰
۳۵	بیماری‌های دستگاه گوارش - اطفال	۰	۲	۸	۰	۱۰
۳۶	بیماری‌های دهان و دندان	۰	۶	۳۳	۰	۳۹
۳۷	بیماری‌های رماتیسمی	۲	۶	۳۳	۰	۴۱
۳۸	بیماری‌های ریوی	۲	۶	۲۸	۰	۳۶

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۳۹	بیماری‌های زنان و زایمان	۴	۴۳	۳۱۹	۰	۳۶۶
۴۰	بیماری‌های عفونی	۴	۱۵	۱۲۰	۰	۱۳۹
۴۱	بیماری‌های عفونی - اطفال	۱	۲	۷	۰	۱۰
۴۲	بیماری‌های غدد	۸	۱۱	۳۵	۰	۵۴
۴۳	بیماری‌های غدد - اطفال	۰	۱	۴	۰	۵
۴۴	بیماری‌های قلب کودکان	۱	۶	۲۲	۰	۲۹
۴۵	بیماری‌های قلب و عروق	۷	۱۷	۲۲۴	۰	۲۴۸
۴۶	بیماری‌های کلیوی	۸	۲۴	۱۳۳	۰	۱۶۵
۴۷	بیماری‌های کلیوی - اطفال	۰	۰	۱۷	۰	۱۷
۴۸	بیماری‌های کودکان	۲۶	۵۳	۳۵۳	۰	۴۳۲
۴۹	بیماری‌های گوش، خلق و بینی	۸	۱۷	۱۵۴	۰	۱۷۹
۵۰	بیماری‌های مغز و اعصاب	۱	۹	۱۱۰	۰	۱۲۰
۵۱	بینائی سنجی	۰	۱	۶	۲	۹
۵۲	بیوشیمی بالینی	۰	۰	۷	۲	۹
۵۳	بیوشیمی پزشکی	۱	۱	۱۲	۷	۲۱
۵۴	بیهوشی	۴	۱۰	۳۰۱	۶۷	۳۸۲
۵۵	پاتوبیولوژی	۲	۳	۲	۱۵	۲۲
۵۶	پاتولوژی	۳	۱۵	۱۰۴	۳	۱۲۵
۵۷	پاتولوژی دهان	۰	۱	۷	۰	۸
۵۸	پرتودرمانی	۰	۰	۳	۰	۳
۵۹	پرستاری	۰	۱	۴	۶۲۲	۶۲۷
۶۰	پرستاری بهداشت و جامعه	۰	۰	۰	۱۲	۱۲
۶۱	پرستاری داخلی - جراحی	۰	۰	۰	۲۹	۲۹
۶۲	پرستاری کودکان	۰	۰	۰	۲۱	۲۱
۶۳	پروتز ثابت	۰	۱	۱۲	۰	۱۳
۶۴	پروتزهای دندانی	۱۰	۸	۶۹	۰	۸۷
۶۵	پروتزهای متحرک	۰	۰	۱۳	۰	۱۳
۶۶	پریدنتولوژی	۵	۱۵	۵۹	۰	۷۹
۶۷	پزشکی	۲	۱	۳	۳۷	۴۳
۶۸	پزشکی اجتماعی	۱	۳	۴۰	۱	۴۵
۶۹	پزشکی قانونی	۱	۰	۱۱	۰	۱۲

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۷۰	پزشکی هسته ای	۱	۲	۲۵	۰	۲۸
۷۱	تخصصی داروسازی	۰	۴	۲۲	۰	۲۶
۷۲	توان بخشی	۱	۱	۱۰	۳	۱۵
۷۳	جراحی ارولوژی	۲	۲	۲۲	۰	۲۴
۷۴	جراحی استخوان و مفاصل	۰	۰	۵	۰	۵
۷۵	جراحی اطفال	۳	۱۰	۲۹	۰	۴۲
۷۶	جراحی پلاستیک	۱	۱	۳۰	۰	۳۲
۷۷	جراحی ترمیمی	۰	۲	۲۷	۰	۲۹
۷۸	جراحی توراکس	۰	۱	۱۲	۰	۱۳
۷۹	جراحی دهان و دندان	۱	۳	۱۲	۰	۱۶
۸۰	جراحی عمومی	۱۱	۲۶	۲۹۱	۳	۳۳۱
۸۱	جراحی فک و صورت	۰	۳	۴۸	۰	۵۱
۸۲	جراحی قفسه صدری	۰	۲	۱۳	۰	۱۵
۸۳	جراحی قلب و عروق	۱	۱۲	۳۴	۰	۴۷
۸۴	جراحی مغز و اعصاب	۴	۲۱	۱۰۲	۰	۱۲۷
۸۵	جنین شناسی	۰	۰	۴	۵	۹
۸۶	حشره شناسی پزشکی	۲	۲	۱۷	۵۲	۷۳
۸۷	خوشن شناسی	۰	۰	۱۱	۴	۱۵
۸۸	داروسازی	۱۰	۱۹	۳۷	۶۹	۱۳۵
۸۹	داروشناسی و سم شناسی	۱	۹	۱۲	۶	۲۸
۹۰	دندانپزشکی	۱	۶	۵۹	۸۱	۱۴۷
۹۱	دندانپزشکی ترمیمی	۱	۴	۵۹	۱	۶۵
۹۲	دندانپزشکی کودکان	۲	۵	۵۴	۰	۶۱
۹۳	رادیوبیولوژی	۱	۱	۰	۰	۲
۹۴	رادیوتراپی	۱	۵	۳۴	۰	۴۰
۹۵	رادیولوژی	۴	۲۰	۱۹۲	۱۰	۲۲۶
۹۶	رادیولوژی دهان	۰	۱	۱۸	۰	۱۹
۹۷	روانپرستاری	۰	۰	۰	۳۶	۳۶
۹۸	روانپزشکی	۱۰	۲۰	۶۴	۲	۹۶
۹۹	روانپزشکی کودکان	۰	۰	۴	۰	۴
۱۰۰	شنوایی سنجی	۰	۰	۰	۲۶	۲۶

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱۰۱.	شیمی دارویی	۴	۱۰	۳۰	۱	۴۵
۱۰۲.	طب فیزیکی	۰	۳	۱۸	۲	۲۳
۱۰۳.	طب کار	۰	۰	۸	۰	۸
۱۰۴.	طب هسته ای	۰	۱	۵	۰	۶
۱۰۵.	علوم آزمایشگاهی	۱	۲	۲۹	۳۷	۶۹
۱۰۶.	علوم بهداشتی	۰	۱	۱	۳۳	۳۵
۱۰۷.	علوم تشریحی	۱	۹	۴۸	۳۲	۹۰
۱۰۸.	علوم تغذیه	۵	۷	۲۸	۸۹	۱۲۹
۱۰۹.	فارماکولوژی	۲	۱۰	۲۲	۰	۳۴
۱۱۰.	فارماکولوژی	۱۰	۱۷	۶۰	۳	۹۰
۱۱۱.	فراورده‌های بیولوژیک	۰	۱	۱۷	۰	۱۸
۱۱۲.	فیزیک پزشکی	۱	۶	۲۶	۴۷	۸۰
۱۱۳.	فیزیوتراپی	۰	۵	۱۷	۱۰۱	۱۲۳
۱۱۴.	فیزیولوژی	۸	۱۷	۸۱	۸۵	۱۹۱
۱۱۵.	قارچ شناسی پزشکی	۳	۲	۱۹	۳۳	۵۷
۱۱۶.	کاردرمانی	۰	۰	۰	۲۰	۲۰
۱۱۷.	کالبدشناسی	۰	۲	۲	۴	۱۰
۱۱۸.	کتابداری پزشکی	۰	۰	۰	۶	۶
۱۱۹.	گفتاردرمانی	۱	۰	۰	۲۵	۲۶
۱۲۰.	مامایی	۰	۰	۰	۲۳۷	۲۳۷
۱۲۱.	مدارک پزشکی	۰	۰	۰	۳۱	۳۱
۱۲۲.	مدیریت پرستاری	۰	۰	۰	۲۳	۲۳
۱۲۳.	مدیریت خدمات بهداشتی	۰	۰	۱۶	۲۹	۴۵
۱۲۴.	مهندسی بهداشت	۰	۱	۳	۴	۸
۱۲۵.	مهندسی بهسازی	۱	۰	۰	۵	۶
۱۲۶.	میکروب شناسی	۸	۱۹	۶۴	۳۷	۱۲۸
۱۲۷.	ویروس شناسی	۱	۲	۱۹	۱۴	۳۶
۱۲۸.	هماتولوژی و انکولوژی	۴	۱۱	۴۲	۱۸	۷۵
جمع		۲۹۵	۸۰۷	۵۴۵۶	۲۸۹۰	۹۴۴۸

همان گونه که از مرور کلی جدول ۱ بر می‌آید، اعضای هیأت علمی علوم پزشکی در سال ۱۳۸۵ در ۱۲۸ رشته دانشگاهی توزیع شده‌اند و بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی در مرتبه استادیاری بوده‌اند و تعداد قابل توجهی مربی نیز در این رشته مشغول به کار هستند. آنچه که از دیدگاه ظرفیت‌های تولید علمی مهم است این است که انتظار می‌رود اکنون تعداد قابل توجهی از اعضای هیأت علمی مربی به مرتبه استادیاری ارتقاء پیدا کرده‌اند و این گروه از اعضای هیأت علمی بیشترین نیاز را به انتشار مقالات علمی دارند. بنابراین نیاز به نشریه علمی نسبت به آن سال‌ها افزایش یافته است.

جدول ۲. تعداد اعضای هیأت علمی علوم انسانی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱.	آموزش زبان	۰	۱	۷	۶	۱۴
۲.	آموزش زبان آلمانی	۰	۰	۰	۳	۳
۳.	آموزش زبان انگلیسی	۲	۳	۳۱	۹۵	۱۳۱
۴.	آموزش زبان فارسی	۰	۰	۰	۴	۴
۵.	آموزش زبان فرانسه	۰	۰	۲	۶	۸
۶.	آموزش عالی	۰	۰	۳	۱	۴
۷.	آموزش و پرورش	۹	۲۰	۲۳	۱۱	۶۳
۸.	آموزش و پرورش کودکان استثنایی	۱	۳	۲	۱۱	۱۷
۹.	اداره امور بازرگانی	۰	۰	۰	۳	۳
۱۰.	اداره امور بیمارستان‌ها	۰	۰	۰	۴	۴
۱۱.	اداره امور دولتی	۲	۱	۴	۰	۷
۱۲.	ادبیات مقایسه‌ای	۰	۲	۴	۳	۹
۱۳.	اطلاعات استراتژیک	۰	۰	۵	۰	۵
۱۴.	اقتصاد	۱۰	۳۴	۱۰۵	۵۶	۲۰۵
۱۵.	اقتصاد اجتماعی	۰	۱	۲	۰	۳
۱۶.	اقتصاد بین‌الملل	۱	۰	۷	۴	۱۲
۱۷.	الهیات و معارف اسلامی	۴	۰	۲۷	۱۸۲	۲۱۳
۱۸.	الهیات و معارف اسلامی - ادیان و عرفان	۱	۴	۱۹	۱۹	۴۳
۱۹.	الهیات و معارف اسلامی - علوم قرآنی و حدیث	۱	۴	۵۷	۷۷	۱۳۹
۲۰.	الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق	۲	۵	۵۰	۶۶	۱۲۳
۲۱.	الهیات و معارف اسلامی - فلسفه و حکمت اسلامی	۱	۰	۶	۷	۱۴
۲۲.	الهیات و معارف اسلامی - فلسفه و کلام اسلامی	۴	۴	۶۰	۵۲	۱۲۰

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۲۳	انسان شناسی	۱	۳	۳	۲	۹
۲۴	بازرگانی	۰	۱	۸	۰	۹
۲۵	باستان شناسی	۰	۰	۱۲	۳۵	۴۷
۲۶	برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست	۰	۰	۰	۶	۶
۲۷	تاریخ	۷	۸	۴۴	۷۱	۱۳۰
۲۸	تاریخ فرهنگ	۰	۰	۳	۲	۵
۲۹	تاریخ و تمدن ملل اسلامی	۲	۱	۵	۱۸	۲۶
۳۰	تاریخ و فرهنگ ایران	۰	۲	۲	۳	۷
۳۱	تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت	۰	۱	۱۳	۱۵	۲۹
۳۲	تحقیقات آموزشی	۱	۰	۱	۰	۲
۳۳	تربیت بدنی - فیزیولوژی ورزشی	۰	۱	۸	۰	۹
۳۴	تربیت بدنی - مدیریت برنامه ریزی	۰	۰	۵	۰	۵
۳۵	تربیت بدنی - علوم ورزشی	۰	۵	۶۶	۲۹۹	۳۷۰
۳۶	تعلیم و تربیت	۱	۴	۱۶	۸	۲۹
۳۷	تنظیم خانواده	۰	۱	۰	۰	۱
۳۸	جغرافیا	۸	۱۲	۳۴	۲۸	۸۲
۳۹	جغرافیا و برنامه ریزی روستایی	۰	۰	۳	۲	۵
۴۰	جغرافیا و برنامه ریزی شهری	۰	۰	۱۵	۴	۱۹
۴۱	جغرافیا - جغرافیای انسانی	۰	۴	۳۰	۳۰	۶۴
۴۲	جغرافیا - جغرافیای سیاسی	۱	۰	۲	۱	۴
۴۳	جغرافیای طبیعی	۰	۶	۴۲	۳۲	۸۰
۴۴	جغرافیای طبیعی - اقلیم شناسی	۰	۱	۵	۲	۸
۴۵	حسابداری	۱	۴	۳۹	۱۳۳	۱۷۷
۴۶	حقوق	۱۱	۱۷	۵۲	۲۵	۱۰۵
۴۷	حقوق بین الملل	۰	۴	۲۸	۱۴	۴۶
۴۸	حقوق جزا و جرم شناسی	۰	۴	۳۰	۳۴	۶۸
۴۹	حقوق خصوصی	۲	۶	۴۰	۵۳	۱۰۱
۵۰	حقوق عمومی	۰	۱	۹	۱۰	۲۰
۵۱	حقوق قضایی	۳	۱	۱	۲	۷
۵۲	دبیری تربیت بدنی	۰	۰	۰	۳	۳
۵۳	رادیو و تلویزیون	۰	۰	۰	۳	۳

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۵۴	روابط بین الملل	۰	۳	۱۶	۱۷	۳۶
۵۵	روانشناسی	۷	۱۶	۸۲	۸۷	۱۹۲
۵۶	روانشناسی بالینی	۳	۳	۳۰	۵۳	۸۹
۵۷	روانشناسی تربیتی	۳	۲	۷	۴۳	۵۵
۵۸	روان‌شناسی عمومی	۰	۱	۶	۹	۱۶
۵۹	روان‌شناسی کودکان استثنایی	۱	۰	۴	۱۳	۱۸
۶۰	رهبری رفتار انسانی و مدیریت	۱	۲	۱۰	۱	۱۴
۶۱	زبان انگلیسی	۰	۱	۱۶	۷۲	۸۹
۶۲	زبان روسی	۰	۰	۴	۰	۴
۶۳	زبان‌شناسی همگانی	۱۴	۹	۴۰	۱۱۱	۱۷۴
۶۴	زبان فرانسه	۰	۰	۲	۵	۷
۶۵	زبان و ادبیات آلمانی	۱	۰	۳	۶	۱۰
۶۶	زبان و ادبیات انگلیسی	۳	۲	۵۱	۱۵۰	۲۰۶
۶۷	زبان و ادبیات خارجی	۰	۱	۲	۵	۸
۶۸	زبان و ادبیات روسی	۰	۰	۸	۱	۹
۶۹	زبان و ادبیات عرب	۷	۷	۷۸	۷۸	۱۷۰
۷۰	زبان و ادبیات فارسی	۲۸	۳۱	۲۴۱	۱۴۲	۴۴۲
۷۱	زبان و ادبیات فرانسه	۱	۶	۱۹	۲۰	۴۶
۷۲	سنجش از راه دور	۰	۰	۷	۱۰	۱۷
۷۳	سنجش و اندازه‌گیری	۰	۰	۲	۱۰	۱۲
۷۴	سیستم‌های اطلاعات	۰	۱	۵	۱	۷
۷۵	سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی	۰	۰	۲	۸	۱۰
۷۶	علوم اجتماعی	۴	۲	۱۱	۱۶	۳۳
۷۷	علوم اجتماعی - برنامه ریزی	۰	۰	۲	۷	۹
۷۸	علوم اجتماعی - پژوهشگری علوم اجتماعی	۰	۰	۲	۱۴	۱۶
۷۹	علوم اجتماعی - تعاون و رفاه اجتماعی	۰	۰	۱	۲	۳
۸۰	علوم اجتماعی - جامعه‌شناسی	۷	۲۵	۹۵	۶۷	۱۹۴
۸۱	علوم اجتماعی - جمعیت‌شناسی	۲	۱	۵	۱۰	۱۸
۸۲	علوم اجتماعی - مردم‌شناسی	۱	۰	۲	۸	۱۱
۸۳	علوم اداری	۰	۲	۱	۸	۱۱
۸۴	علوم اتصالات اجتماعی	۱	۰	۷	۱۰	۱۸

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۸۵	علوم ارتباطات اجتماعی - روزنامه نگاری	۲	۰	۲	۰	۴
۸۶	علوم اقتصادی	۰	۰	۳۷	۵۴	۹۱
۸۷	علوم اقتصادی - اقتصاد سنجی	۰	۱	۴	۱	۶
۸۸	علوم اقتصادی - اقتصاد صنعتی	۰	۱	۴	۱	۶
۸۹	علوم اقتصادی - اقتصاد کشاورزی	۲	۱	۷	۲	۱۲
۹۰	علوم اقتصادی - اقتصاد مالی	۰	۰	۹	۱	۱۰
۹۱	علوم اقتصادی - اقتصاد نظری	۰	۰	۱	۵	۶
۹۲	علوم اقتصادی - برنامه ریزی و توسعه	۰	۱	۹	۳۱	۴۱
۹۳	علوم تربیتی	۴	۶	۱۵	۳۵	۶۰
۹۴	علوم تربیتی - برنامه ریزی آموزشی	۰	۰	۹	۲۸	۳۷
۹۵	علوم تربیتی - برنامه ریزی درسی	۰	۱	۲۱	۲۰	۴۲
۹۶	علوم تربیتی - تکنولوژی آموزشی	۱	۰	۷	۹	۱۷
۹۷	علوم تربیتی - مدیریت آموزشی	۱	۱	۲۰	۳۳	۵۵
۹۸	علوم تربیتی - مدیریت و برنامه ریزی آموزشی	۰	۱	۵	۳	۹
۹۹	علوم رفتاری	۱	۱	۲	۳	۷
۱۰۰	علوم سیاسی	۶	۱۷	۱۰۱	۷۹	۲۰۳
۱۰۱	علوم کتابداری و اطلاع رسانی	۰	۱۲	۲۳	۱۱۸	۱۵۳
۱۰۲	فرهنگ عربی و علوم قرآنی	۲	۱	۰	۱	۴
۱۰۳	فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	۱	۲	۵	۱۰
۱۰۴	فرهنگ و زبان‌های باستانی	۵	۲	۲۱	۳۲	۶۰
۱۰۵	فقه حقوق اسلامی	۰	۰	۱	۱	۲
۱۰۶	فقه حقوق جزا	۰	۰	۲	۰	۲
۱۰۷	فقه حقوق خصوصی	۰	۰	۳	۰	۳
۱۰۸	فقه شافعی	۰	۰	۰	۲	۲
۱۰۹	فقه و اصول	۰	۳	۲۲	۱۳	۳۸
۱۱۰	فلسفه	۱۳	۸	۵۶	۴۱	۱۱۸
۱۱۱	فلسفه علم	۰	۱	۳	۸	۱۲
۱۱۲	مترجمی زبان انگلیسی	۰	۰	۱	۲	۳
۱۱۳	مددکاری اجتماعی	۰	۰	۴	۲	۶
۱۱۴	مدیریت	۵	۴	۶۳	۳۲	۱۰۴
۱۱۵	مدیریت اداری و بازرگانی	۰	۰	۱	۳	۴

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱۱۶.	مدیریت اقتصادی	۱	۰	۰	۲	۳
۱۱۷.	مدیریت امور بانکی	۰	۰	۳	۱	۴
۱۱۸.	مدیریت امور دفاعی	۰	۰	۰	۳۴	۳۴
۱۱۹.	مدیریت امور فرهنگی	۰	۰	۰	۱۵	۱۵
۱۲۰.	مدیریت بازرگانی	۰	۷	۳۷	۹۱	۱۳۵
۱۲۱.	مدیریت بهداشت	۰	۰	۷	۴	۱۱
۱۲۲.	مدیریت بیمارستانی	۰	۰	۱	۲	۳
۱۲۳.	مدیریت توسعه	۰	۰	۳	۳	۶
۱۲۴.	مدیریت تولید	۱	۳	۴	۱	۹
۱۲۵.	مدیریت حسابداری	۰	۰	۲	۱	۳
۱۲۶.	مدیریت خدمات اجتماعی	۱	۰	۱	۴	۶
۱۲۷.	مدیریت دولتی	۰	۳	۱۶	۷۶	۹۵
۱۲۸.	مدیریت صنعتی	۰	۳	۲۳	۴۳	۶۹
۱۲۹.	مدیریت و کمیسر دریایی	۰	۰	۰	۵	۵
۱۳۰.	مدیریت و سرپرستی آموزش عالی	۰	۱	۱	۰	۲
۱۳۱.	مشاوره و راهنمایی	۱	۱	۷	۲۶	۳۵
۱۳۲.	مطالعات بین‌المللی	۰	۰	۴	۰	۴
۱۳۳.	معارف اسلامی	۰	۱	۵	۵۳	۵۹
۱۳۴.	معارف اسلامی و تبلیغ	۰	۰	۴	۱۴	۱۸
۱۳۵.	معارف اسلامی و علوم سیاسی	۰	۰	۰	۲۸	۲۸
۱۳۶.	معارف اسلامی و اقتصاد	۰	۰	۰	۱۸	۱۸
۱۳۷.	معارف اسلامی و حقوق	۰	۰	۰	۳	۳
۱۳۸.	معارف اسلامی و مدیریت	۰	۰	۰	۶	۶
	جمع	۲۰۸	۳۶۶	۲۲۶۴	۳۴۲۴	۶۲۶۲

توجه به جدول ۲ نشان می‌دهد که اعضای هیأت علمی حوزه علوم انسانی در سال ۱۳۸۵ در ۱۳۸ رشته دانشگاهی توزیع شده‌اند و بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی رتبه مربی داشته‌اند. بعد از آن بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی در مرتبه استادیاری بوده‌اند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود. در علوم انسانی نیز وضعیتی مشابه علوم پزشکی حاکم بوده است. بنابراین در زمینه علوم انسانی نیز انتظار می‌رود که روند رو به رشد تقاضا برای انتشار

مقاله در مجلات علمی در سال‌های بعدی طی شده باشد. البته نگاه به آمارهای ارائه شده در قسمت‌های بعدی این ادعا را اثبات خواهد کرد.

جدول ۳. تعداد اعضای هیأت علمی علوم پایه به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱.	آمار	۶	۱۰	۵۴	۱۰۲	۱۷۲
۲.	آمار اجتماعی و اقتصادی	۰	۰	۰	۵	۵
۳.	آمار ریاضی	۱	۲	۵	۱۴	۲۲
۴.	آمارشناسی	۰	۰	۳	۱	۴
۵.	آمار کاربردی	۰	۱	۷	۷	۱۵
۶.	آمار و احتمال	۲	۲	۱	۳	۸
۷.	آمار و کامپیوتر	۰	۰	۲	۱	۳
۸.	اقیانوس شناسی	۱	۰	۳	۰	۴
۹.	اکولوژی	۱	۶	۷	۰	۱۴
۱۰.	الکتروشمی	۰	۲	۱	۰	۳
۱۱.	انفورماتیک	۰	۰	۱۱	۳	۱۴
۱۲.	بیوشیمی	۱۴	۲۴	۱۱۱	۶۵	۲۱۴
۱۳.	بیوفیزیک	۲	۰	۷	۱۰	۱۹
۱۴.	بیولوژی	۱	۱	۸	۸	۱۷
۱۵.	بیولوژی سلولی و ملکولی	۱	۱	۲۱	۶	۲۹
۱۶.	بیولوژی گیاهی	۱	۱	۳	۱	۶
۱۷.	تحقیق در عملیات و سیستم آنالیز	۵	۳	۱۱	۵	۲۴
۱۸.	جانورشناسی	۰	۰	۱۰	۴	۱۴
۱۹.	چینه و فسیل شناسی	۰	۱	۷	۱	۹
۲۰.	حشره شناسی	۰	۰	۲	۳	۵
۲۱.	ریاضی	۴۸	۵۴	۲۴۹	۲۵۸	۶۰۹
۲۲.	ریاضی - جبر	۱	۲	۴	۱۲	۱۹
۲۳.	ریاضی فیزیک	۰	۰	۲	۰	۲
۲۴.	ریاضی کاربردی	۲	۲	۲۹	۷۶	۱۰۹
۲۵.	ریاضی محض	۰	۴	۳۵	۷۷	۱۱۶
۲۶.	ریاضی محض - آنالیز	۰	۱	۸	۱۰	۱۹
۲۷.	زمین شناسی	۱۲	۲۱	۱۳۱	۱۱۰	۲۷۴

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۲۸	زمین شناسی اقتصادی	۰	۰	۷	۱۱	۱۸
۲۹	زمین شناسی پترولوژی	۰	۰	۳	۴	۷
۳۰	زمین شناسی تکتونیک	۰	۰	۵	۶	۱۱
۳۱	زمین شناسی مهندسی	۰	۰	۸	۲	۱۰
۳۲	زیست شناسی	۷	۱۲	۳۸	۸۱	۱۳۸
۳۳	زیست شناسی ژنتیک	۰	۰	۵	۵	۱۰
۳۴	زیست شناسی - علوم جانوری	۰	۲	۵	۱۸	۲۵
۳۵	زیست شناسی - علوم سلولی و مولکولی	۲	۲	۱۱	۴	۱۹
۳۶	زیست شناسی - علوم گیاهی	۴	۴	۲۲	۵۲	۸۲
۳۷	زیست شناسی - میکروبیولوژی	۴	۷	۴۹	۴۹	۱۰۹
۳۸	ژئوفیزیک	۲	۵	۲۵	۳۴	۶۶
۳۹	ژئوفیزیک - زلزله شناسی	۰	۲	۱	۲	۵
۴۰	ژنتیک انسانی	۶	۸	۲۱	۲۶	۶۱
۴۱	سنگ شناسی	۰	۲	۵	۲	۹
۴۲	شیمی	۴۹	۵۶	۲۰۵	۲۰۲	۵۱۲
۴۳	شیمی آلی	۱۲	۱۸	۷۴	۴۱	۱۴۵
۴۴	شیمی پلیمر	۳	۴	۲۲	۸	۳۷
۴۵	شیمی تجزیه	۱۳	۱۵	۴۹	۳۷	۱۱۴
۴۶	شیمی صنعتی	۰	۰	۴	۱	۵
۴۷	شیمی فیزیک	۱۱	۱۰	۳۵	۲۶	۸۲
۴۸	شیمی کاربردی	۱	۲	۱	۶	۱۰
۴۹	شیمی محض	۰	۰	۰	۴	۴
۵۰	شیمی معدنی	۹	۵	۴۲	۳۱	۸۷
۵۱	علوم تجربی	۱	۲	۲	۲	۷
۵۲	علوم دریایی و اقیانوس - بیولوژی ماهیان دریایی	۱	۰	۲	۱۵	۱۸
۵۳	علوم دریایی و اقیانوسی - فیزیک دریایی	۰	۰	۱	۱۰	۱۱
۵۴	علوم زیستی	۱	۰	۲	۹	۱۲
۵۵	علوم سیستم‌ها	۱	۰	۰	۱	۲
۵۶	علوم کامپیوتر	۴	۸	۲۹	۴۴	۸۵
۵۷	فیزیک	۲۲	۴۵	۱۹۳	۲۸۶	۵۴۶
۵۸	فیزیک - نجوم	۵	۰	۰	۱	۶

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۵۹	فیزیک - هواشناسی	۲	۲	۱۳	۲۵	۴۲
۶۰	فیزیک اتمی	۸	۴	۱۸	۱۸	۴۸
۶۱	فیزیک تئوری	۴	۲	۹	۰	۱۵
۶۲	فیزیک حالت جامد	۴	۸	۳۰	۲۶	۶۸
۶۳	فیزیک ذرات بنیادی	۰	۲	۷	۳	۱۲
۶۴	فیزیک کاربردی	۰	۱	۴	۹	۱۴
۶۵	فیزیک هسته ای	۰	۲	۱۴	۱۲	۲۸
۶۶	گیاه شناسی	۲	۵	۱۴	۲	۲۳
	جمع	۲۷۶	۳۷۳	۱۷۰۷	۱۸۹۷	۴۲۵۲

جدول ۳ توزیع اعضای هیأت علمی گروه علوم پایه در ۶۶ رشته دانشگاهی را نشان می‌دهد. شایان ذکر است رشته‌های منعکس شده در جدول‌های ۱ تا ۶ رشته‌هایی است که اعضای هیأت علمی در آن فارغ‌التحصیل شده‌اند، نه رشته‌هایی که در دانشگاه‌ها موجود است. رشته‌های موجود در دانشگاه‌ها در قسمت‌های بعدی در قالب جدول‌های مجزا ارائه شده است. داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که در علوم پایه نیز در سال ۱۳۸۵ بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی در مرتبه‌های مربی و استادیار بوده‌اند. اکنون با ارتقای صورت گرفته انتظار می‌رود که استادیارها بیشترین تعداد را به خود اختصاص دهند. تراکم تعداد اعضای هیأت علمی در مرتبه استادیاری به معنای افزایش تقاضا برای انتشار مقالات علمی است که این نیز به معنای این است که در سال‌های آینده باید تعداد بیشتری نشریات علمی در کشور منتشر شود تا بتواند ظرفیت لازم برای انتشار تولیدات علمی اعضای هیأت علمی کشور را فراهم کند.

جدول ۴. تعداد اعضای هیأت علمی علوم فنی و مهندسی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱	آبهای زیرزمینی	۰	۰	۲	۱	۳
۲	آموزش حرفه ای	۰	۰	۲	۰	۲
۳	ابزار دقیق	۰	۱	۳	۱	۵
۴	اتومکانیک	۱	۱	۰	۴	۶
۵	الکترونیک هواپیمایی	۰	۰	۰	۲	۲
۶	برنامه ریزی و تحلیل سیستم‌ها	۰	۰	۶	۱۲	۱۸
۷	بیوتکنولوژی	۱	۲	۱۶	۶	۲۵
۸	پتروشیمی	۰	۱	۰	۱	۲

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۹.	تعمیر و نگهداری هواپیما	۰	۰	۰	۳	۳
۱۰.	تکنولوژی	۰	۱	۷	۳	۱۱
۱۱.	تکنولوژی پلیمر	۱	۰	۴	۰	۵
۱۲.	تکنولوژی تولید	۰	۰	۱	۰	۱
۱۳.	راه و ساختمان	۱	۱	۷	۱۳	۲۲
۱۴.	ژئوتکنیک	۰	۱	۱۰	۱	۱۲
۱۵.	ژئودینامیک	۱	۲	۱	۰	۴
۱۶.	سیستم‌های الکترونیک	۰	۱	۰	۴	۵
۱۷.	سیستم‌های کنترل	۰	۱	۵	۱	۷
۱۸.	شیمی رنگ	۰	۰	۲	۱	۳
۱۹.	صنایع پلیمر	۰	۰	۳	۱۱	۱۴
۲۰.	صنایع گاز	۰	۰	۱	۰	۱
۲۱.	طراحی کشتی	۰	۰	۱	۲	۳
۲۲.	طراحی ماشین	۰	۰	۱	۲	۳
۲۳.	علوم دریایی و دریانوردی	۰	۰	۱	۴	۵
۲۴.	علوم و تکنولوژی هسته ای	۰	۲	۲	۰	۴
۲۵.	کاربرد کامپیوتر	۰	۰	۰	۲	۲
۲۶.	مایکروویو	۰	۰	۰	۱	۱
۲۷.	مدیریت پروژه	۰	۰	۲	۱	۳
۲۸.	مدیریت مهندسی	۰	۰	۴	۰	۴
۲۹.	معماری کشتی سازی	۰	۰	۰	۲	۲
۳۰.	معماری کامپیوتر	۰	۰	۱	۹	۱۰
۳۱.	مگاترونیک	۰	۰	۱	۰	۱
۳۲.	مهندسی انرژی	۰	۲	۲	۲	۶
۳۳.	مهندسی ایمنی و حفاظت	۰	۰	۲	۰	۲
۳۴.	مهندسی برق	۱۵	۳۶	۱۸۷	۱۴۵	۳۸۳
۳۵.	مهندسی برق - الکترونیک	۸	۳۳	۱۰۲	۱۵۶	۲۹۹
۳۶.	مهندسی برق - قدرت	۱	۴	۳۳	۶۴	۱۰۲
۳۷.	مهندسی برق - کنترل	۱	۳	۳۱	۲۴	۵۹
۳۸.	مهندسی برق - مخبرات	۰	۶	۶۵	۱۱۳	۱۸۴
۳۹.	مهندسی پزشکی	۱	۲	۲۱	۲۶	۵۰

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۴۰	مهندسی پزشکی - بیوالکتریک	۰	۰	۲	۶	۸
۴۱	مهندسی پزشکی - بیومکانیک	۰	۰	۱	۱	۲
۴۲	مهندسی پلیمر	۲	۶	۲۱	۱۸	۴۷
۴۳	مهندسی تاسیسات	۰	۱	۲	۸	۱۱
۴۴	مهندسی تولید	۰	۰	۴	۲	۶
۴۵	مهندسی حمل و نقل	۰	۴	۸	۳	۱۵
۴۶	مهندسی دریایی	۰	۰	۱	۶	۷
۴۷	مهندسی راه و ساختمان	۱۲	۲۱	۴۷	۳۸	۱۱۸
۴۸	مهندسی زلزله	۱	۰	۱۰	۱	۱۲
۴۹	مهندسی ساختمان	۱	۱	۳	۰	۵
۵۰	مهندسی سیستم	۱	۲	۴	۱	۸
۵۱	مهندسی شیمی	۱۶	۳۰	۱۲۳	۱۲۳	۲۹۲
۵۲	مهندسی شیمی - صنایع غذایی	۱	۱	۴	۸	۱۴
۵۳	مهندسی صنایع	۳	۷	۶۰	۱۰۸	۱۷۸
۵۴	مهندسی صنایع - تکنولوژی صنعتی	۰	۳	۸	۲	۱۳
۵۵	مهندسی صنایع - مدیریت سیستم و بهره‌وری	۰	۰	۹	۹	۱۸
۵۶	مهندسی صنایع - مدیریت صنایع	۰	۰	۰	۹	۹
۵۷	مهندسی عرشه	۰	۰	۰	۹	۹
۵۸	مهندسی عمران	۷	۱۹	۱۴۴	۱۴۱	۳۱۱
۵۹	مهندسی عمران - آب	۲	۳	۹	۸	۲۲
۶۰	مهندسی عمران - راه و ترابری	۰	۰	۱۱	۵	۱۶
۶۱	مهندسی عمران - ژئودزی	۰	۰	۱	۵	۶
۶۲	مهندسی عمران - سازه	۴	۱۴	۶۸	۷۳	۱۵۹
۶۳	مهندسی عمران - سازه‌های هیدرولیک	۰	۰	۴	۲۶	۳۰
۶۴	مهندسی عمران - فتوگرامتری	۰	۰	۱	۳	۴
۶۵	مهندسی عمران - محیط زیست	۰	۶	۵	۸	۱۹
۶۶	مهندسی عمران - مکانیک خاک و پی	۲	۵	۲۷	۱۴	۴۸
۶۷	مهندسی عمران - نقشه برداری	۰	۱	۱۰	۲۷	۳۸
۶۸	مهندسی عمومی	۰	۰	۱	۰	۱
۶۹	مهندسی کامپیوتر	۱	۴	۳۶	۷۹	۱۲۰
۷۰	مهندسی کامپیوتر - سخت افزار	۰	۰	۶	۶	۱۲

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۷۱	مهندسی کامپیوتر - نرم افزار	۰	۰	۶	۴۴	۵۰
۷۲	مهندسی کامپیوتر - هوش مصنوعی	۰	۰	۵	۲۳	۲۸
۷۳	مهندسی کشتی	۰	۰	۰	۵	۵
۷۴	مهندسی کشتی سازی	۰	۰	۲	۳	۵
۷۵	مهندسی ماشین‌ها	۱	۰	۲	۴	۷
۷۶	مهندسی متالورژی	۱۴	۲۳	۶۳	۲۶	۱۲۶
۷۷	مهندسی معدن	۴	۸	۴۹	۳۸	۹۹
۷۸	مهندسی معدن - استخراج	۰	۰	۷	۱۲	۱۹
۷۹	مهندسی معدن - اکتشاف	۰	۰	۲	۱۷	۱۹
۸۰	مهندسی معدن - مکانیک سنگ	۰	۰	۵	۲	۷
۸۱	مهندسی مکانیک	۲۶	۵۵	۳۰۳	۲۰۳	۵۸۷
۸۲	مهندسی مکانیک - تبدیل انرژی	۱	۰	۱۷	۲۹	۴۷
۸۳	مهندسی مکانیک - ساخت و تولید	۰	۱	۱۱	۷	۱۹
۸۴	مهندسی مکانیک - طراحی کاربردی	۰	۱	۸	۲۶	۳۵
۸۵	مهندسی مکانیک - مکانیک حرارت و سیالات	۱	۴	۱۲	۷	۲۴
۸۶	مهندسی مکانیک - مکانیک در طراحی جامدات	۰	۳	۱۳	۱۲	۲۸
۸۷	مهندسی منابع آب	۱	۳	۱۴	۲	۱۹
۸۸	مهندسی مواد	۲	۸	۶۸	۵۶	۱۳۴
۸۹	مهندسی مواد - ذوب فلزات	۱	۱	۲	۲	۶
۹۰	مهندسی مواد سرامیک	۰	۲	۹	۷	۱۸
۹۱	مهندسی مواد - شکل دادن فلزات	۱	۱	۰	۰	۲
۹۲	مهندسی مواد - شناسایی و انتخاب مواد	۰	۱	۳	۴	۸
۹۳	مهندسی مواد - متالورژی فیزیکی	۱	۰	۲	۰	۳
۹۴	مهندسی نساجی	۱	۸	۱۶	۱۵	۴۰
۹۵	مهندسی نساجی - تکنولوژی نساجی	۰	۲	۷	۷	۱۶
۹۶	مهندسی نساجی - شیمی نساجی و علوم الیاف	۱	۱	۳	۷	۱۲
۹۷	مهندسی نفت	۰	۳	۷	۳	۱۳
۹۸	مهندسی نگهداری هواپیما	۰	۰	۰	۱۴	۱۴
۹۹	مهندسی هسته ای	۱	۳	۱۶	۲۰	۴۰
۱۰۰	مهندسی هوا و فضا	۰	۷	۳۱	۲۴	۶۲
۱۰۱	مهندسی هیدرولیک و سدسازی	۱	۰	۵	۰	۶

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱۰۲	هیدرولیک	۱	۲	۳	۳	۹
	جمع	۱۴۲	۳۶۵	۱۸۴۷	۱۹۸۶	۴۳۳۹

جدول ۴ توزیع اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در علوم فنی و مهندسی را نشان می‌دهد. همان گونه که مشاهده می‌شود، اعضای هیأت علمی علوم فنی و مهندسی در ۱۰۳ رشته توزیع شده‌اند. بیشترین تعداد مربوط به مریبان بوده است. با مقداری اختلاف، تعداد استادیاران در رتبه بعدی قرار دارد.

جدول ۵. تعداد اعضای هیأت علمی علوم کشاورزی به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱	آب و خاک	۰	۱	۲	۱	۴
۲	آبهای سطحی	۰	۰	۰	۱	۱
۳	آسیب شناسی حیوانی	۲	۱	۱	۰	۴
۴	آسیب شناسی گیاهی	۲	۳	۱	۰	۶
۵	آناتومی دامپزشکی	۲	۰	۴	۰	۶
۶	اپیدمیولوژی و طب پیشگیری دامپزشکی	۰	۱	۱	۰	۲
۷	اکوفیزیولوژی	۰	۰	۱	۰	۱
۸	اکولوژی مرتع	۰	۱	۲	۲	۵
۹	انگل شناسی حیوانی	۲	۵	۱۰	۲	۱۹
۱۰	بیماری‌های دام	۴	۶	۱۸	۰	۲۸
۱۱	بیماری‌های طیور	۱	۳	۷	۷	۱۸
۱۲	پاتولوژی دامپزشکی	۱	۰	۴	۰	۵
۱۳	پرورش ماهی	۱	۱	۱	۰	۳
۱۴	تغذیه دام‌ها و طیور	۱	۲	۱۲	۱۰	۲۵
۱۵	جراحی دام	۲	۳	۸	۰	۱۲
۱۶	حفاظت گیاهان	۲	۱	۰	۲	۵
۱۷	دامپروری	۳	۱۰	۴۳	۴۷	۱۰۳
۱۸	دامپزشکی	۱	۱۵	۷۳	۱۴۹	۲۳۸
۱۹	رادیولوژی دامپزشکی	۰	۲	۵	۰	۷
۲۰	ژنتیک گیاهی	۰	۰	۹	۱	۱۰
۲۱	ژنتیک و اصلاح دام	۰	۰	۷	۳	۱۰
۲۲	طراحی پارک و فضای سبز	۰	۰	۱	۰	۱

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۲۳	فیزیولوژی حیوانی	۰	۰	۵	۰	۵
۲۴	فیزیولوژی گیاهی	۰	۷	۱۹	۱	۲۷
۲۵	مامایی و تولید مثل دام	۰	۳	۵	۰	۸
۲۶	منابع طبیعی	۰	۰	۴	۱۶	۲۰
۲۷	منابع طبیعی - مرتعداری	۱	۵	۶	۳۲	۴۴
۲۸	مهندسی کشاورزی	۱۹	۱۶	۴۸	۷۶	۱۵۹
۲۹	مهندسی کشاورزی - آبیاری	۵	۳	۱۷	۷	۳۲
۳۰	مهندسی کشاورزی - آبیاری و آبادانی	۰	۳	۶	۱۰	۱۹
۳۱	مهندسی کشاورزی - آبیاری و زهکشی	۰	۱	۱۰	۳۰	۴۱
۳۲	مهندسی کشاورزی - اصلاح نباتات	۵	۷	۳۶	۴۳	۹۱
۳۳	مهندسی کشاورزی - اصلاح نژاد	۰	۱	۳	۲	۶
۳۴	مهندسی کشاورزی - اقتصاد کشاورزی	۴	۴	۲۱	۲۷	۵۶
۳۵	مهندسی کشاورزی - باغبانی	۲	۷	۲۷	۷۲	۱۰۸
۳۶	مهندسی کشاورزی - بیماری شناسی گیاهی	۰	۱	۹	۲۰	۳۰
۳۷	مهندسی کشاورزی - بیماری‌های گیاهی	۰	۲	۶	۱۴	۲۲
۳۸	مهندسی کشاورزی - بیوتکنولوژی کشاورزی	۰	۰	۲	۵	۷
۳۹	مهندسی کشاورزی - پرورش طیور	۰	۰	۲	۰	۲
۴۰	مهندسی کشاورزی - تاسیسات آبیاری	۰	۰	۱	۱۵	۱۶
۴۱	مهندسی کشاورزی - ترویج و آموزش کشاورزی	۱	۱	۸	۲۴	۳۴
۴۲	مهندسی کشاورزی - حشره شناسی کشاورزی	۴	۸	۲۹	۴۶	۸۷
۴۳	مهندسی کشاورزی - خاک شناسی	۱۱	۱۷	۵۳	۵۴	۱۳۵
۴۴	مهندسی کشاورزی - زراعت	۵	۴	۲۶	۷۰	۱۰۵
۴۵	مهندسی کشاورزی - زراعت و اصلاح نباتات	۰	۴	۱۰	۲۳	۳۷
۴۶	مهندسی کشاورزی - علوم دامی	۲	۰	۲۸	۴۵	۷۵
۴۷	مهندسی کشاورزی - علوم زراعی	۱	۱	۴	۵	۱۱
۴۸	مهندسی کشاورزی - علوم و صنایع غذایی	۶	۱۱	۲۵	۵۳	۹۵
۴۹	مهندسی کشاورزی - گیاه پزشکی	۴	۶	۱۶	۱۱	۳۷
۵۰	مهندسی کشاورزی - ماشین‌های کشاورزی	۰	۰	۱۲	۸	۲۰
۵۱	مهندسی کشاورزی - مکانیزه کردن کشاورزی	۰	۰	۰	۷	۷
۵۲	مهندسی کشاورزی - مکانیک ماشین‌های کشاورزی	۰	۵	۱۷	۳۹	۶۱
۵۳	مهندسی کشاورزی - منابع آب	۰	۰	۵	۳	۸

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۵۴	مهندسی منابع طبیعی - آبخیزداری	۰	۰	۶	۲۶	۳۲
۵۵	مهندسی منابع طبیعی - جنگلداری	۳	۱۲	۳۵	۳۵	۸۵
۵۶	مهندسی منابع طبیعی - چوب شناسی و صنایع چوب	۳	۵	۱۲	۳۴	۵۴
۵۷	مهندسی منابع طبیعی - شیلات	۰	۰	۱۲	۳۰	۴۲
۵۸	مهندسی منابع طبیعی - محیط زیست	۳	۴	۷	۴۱	۵۵
۵۹	مهندسی منابع طبیعی - مدیریت مناطق بیابانی	۰	۰	۰	۱	۱
۶۰	هیدروژئولوژی	۲	۱	۶	۱	۱۰
جمع		۱۰۵	۱۹۴	۷۴۸	۱۱۵۱	۲۱۹۷

علوم کشاورزی به عنوان یکی از حوزه‌های ششگانه علوم در ۶۰ رشته تعداد ۲۱۹۷ عضو هیأت علمی را به خود اختصاص داده بوده است. از این تعداد ۱۱۵۱ نفر در مرتبه مربی و ۷۴۸ نفر در مرتبه استادیاری قرار داشته‌اند. نسبت به این دو مرتبه دانشگاهی، تعداد اعضای هیأت علمی در مرتبه‌های استادی و دانشیاری ناچیز بوده است. از آنجایی که اعضای هیأت علمی در مرتبه‌های پایین تلاش زیادی برای ارتقاء و تبدیل وضعیت استخدامی خود انجام می‌دهند و اکثراً اعضای جوانتر را شامل می‌شوند. بنابراین اشتیاق و فرصت مناسبی برای تحقیق و انتشار یافته‌های حاصل از آن دارند. بر همین اساس در حوزه علوم کشاورزی نیز ظرفیت روزافزون برای تولید علم و نیاز روزافزون به انتشار مجلات علمی معتبر مشاهده می‌شود.

جدول ۶. تعداد اعضای هیأت علمی هنر به تفکیک گروه، رشته و مرتبه دانشگاهی

ردیف	نام رشته	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
۱	ادبیات نمایشی	۰	۰	۰	۲	۲
۲	ارتباط تصویری	۰	۰	۱	۱۸	۱۹
۳	انیمیشن	۰	۰	۰	۶	۶
۴	بازیگری و کارگردانی	۰	۰	۰	۱۰	۱۰
۵	برنامه ریزی شهری و منطقه ای	۰	۴	۲۰	۱۴	۳۸
۶	پژوهش هنر	۲	۰	۰	۳۴	۳۶
۷	تئاتر و نمایش	۰	۳	۶	۷	۱۶
۸	تاریخ هنر	۰	۲	۵	۰	۷
۹	سینما	۰	۰	۲	۶	۸
۱۰	شهرسازی	۲	۶	۲۱	۲۱	۵۰
۱۱	صنایع دستی	۰	۰	۰	۳	۳

۴	۲	۱	۱	۰	طراحی شهری و منطقه ای	۱۲
۱۵	۱۳	۲	۰	۰	طراحی صنعتی	۱۳
۴	۲	۲	۰	۰	طراحی گرافیک	۱۴
۵	۵	۰	۰	۰	عکاسی	۱۵
۲	۲	۰	۰	۰	فرش	۱۶
۱۱	۱۱	۰	۰	۰	کارگردانی	۱۷
۱۱	۱۱	۰	۰	۰	مرمت احیای بناهای تاریخی	۱۸
۱۰	۹	۱	۰	۰	مرمت اشیاء تاریخی و فرهنگی	۱۹
۳۲۲	۲۴۴	۵۹	۱۱	۸	معماری	۲۰
۵	۵	۰	۰	۰	معماری داخلی و دکوراسیون	۲۱
۱۱	۶	۳	۲	۰	موسیقی	۲۲
۵۲	۴۶	۴	۱	۱	نقاشی	۲۳
۴	۳	۰	۱	۰	نقش و چاپ	۲۴
۱۱	۷	۴	۰	۰	هنر	۲۵
۱۴	۸	۵	۱	۰	هنرهای تجسمی	۲۶
۲۱	۲۱	۰	۰	۰	هنرهای تجسمی - گرافیک	۲۷
۱۰	۶	۱	۱	۲	هنرهای زیبا	۲۸
۳	۳	۰	۰	۰	هنرهای نمایشی	۲۹
۷۱۰	۵۲۵	۱۳۷	۳۳	۱۵	جمع	

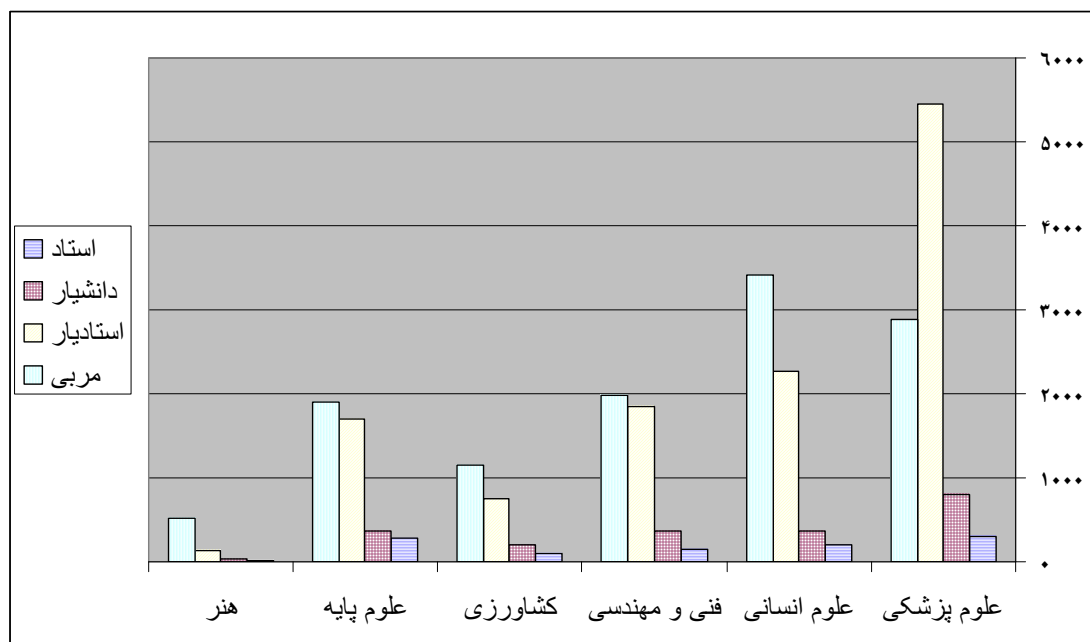
توجه به جدول ۶ نشان می‌دهد که در این حوزه از علم نیز وضعیت مشابه حوزه‌های پنجگانه قبلی است. البته تعداد اعضای هیأت علمی با مرتبه مربیان به نسبت سایر حوزه‌ها بسیار بیشتر از سایر مرتبه‌های علمی بوده و تعداد اعضای هیأت علمی با مرتبه استادی بسیار کم بوده است. هر چند ماهیت انتشار علم در حوزه هنر متفاوت است، اما با این همه انتظار می‌رود که در سال‌های آینده تقاضا برای انتشار یافته‌های علمی در این حوزه نیز نیازمند تأمین نشریات علمی بیشتری باشد.

جدول ۷. توزیع اعضای هیأت علمی وزارت علوم تحقیقات و فناوری به تفکیک حوزه‌های علم و مرتبه دانشگاهی

سال ۱۳۸۵

حوزه	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع	تعداد رشته
علوم پزشکی	۲۹۵	۸۰۷	۵۴۵۶	۲۸۹۰	۹۴۴۸	۱۲۸
علوم انسانی	۲۰۸	۳۶۶	۲۲۶۴	۳۴۲۴	۶۲۶۲	۱۳۹
علوم فنی و مهندسی	۱۴۲	۳۶۵	۱۸۴۷	۱۹۸۶	۴۳۳۹	۱۰۲

حوزه	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع	تعداد رشته
علوم کشاورزی	۱۰۵	۱۹۴	۷۴۸	۱۱۵۱	۲۱۹۷	۶۰
علوم پایه	۲۷۶	۳۷۳	۱۷۰۷	۱۸۹۷	۴۲۵۲	۶۶
هنر	۱۵	۳۳	۱۳۷	۵۲۵	۷۱۰	۲۹
جمع	۱۰۴۱	۲۱۳۸	۱۲۱۵۹	۱۱۸۷۳	۲۷۲۰۸	۵۲۴

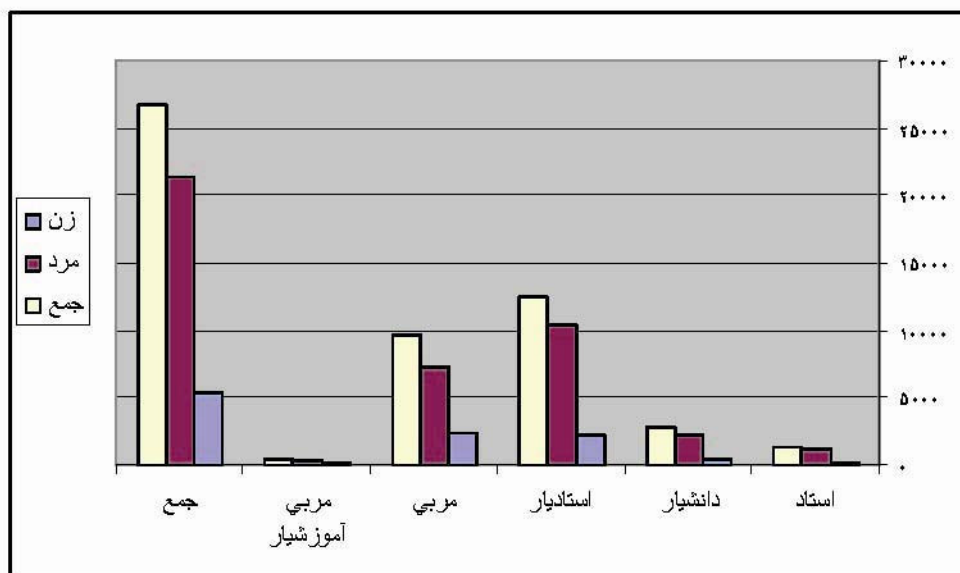
نمودار ۱. توزیع اعضای هیأت علمی در حوزه‌های ششگانه علم به تفکیک مرتبه دانشگاهی در سال ۱۳۸۵

جدول ۷ و نمودار ۱ جمع بندی اطلاعات جدول‌های ۱ تا ۶ را در حوزه‌های ششگانه علوم در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد. همان گونه که مشاهده می‌شود در همه حوزه‌ها اعضای هیأت علمی با مرتبه دانشگاهی مربی و استادیار در اکثریت هستند. اکنون نیز بعد از گذشت سال‌ها این نسبت ادامه دارد با این تفاوت که در سال‌های اخیر تعداد مربیان به شدت کاهش یافته است. دلیل اصلی این امر تأکید نظام آموزش عالی ایران بر استخدام اعضای هیأت علمی با مدرک دکتری (که رتبه استادیاری دریافت می‌کنند) بوده است که در کنار آن تعداد زیادی از مربیان موجود در دانشگاه‌ها نیز به رتبه استادیاری ارتقاء پیدا کرده‌اند و اکنون بیشترین تراکم اعضای هیأت علمی در مرتبه استادیاری است که اطلاعات تفصیلی ارائه شده در جدول‌های بعدی این وضعیت را به نمایش گذاشته است.

جدول ۸. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال ۱۳۸۳ - بدون احتساب

دانشگاه آزاد اسلامی

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۱۳۷	۱۱۹۱	۱۳۲۸
دانشیار	۵۰۲	۲۲۹۱	۲۷۹۳
استادیار	۲۱۶۴	۱۰۳۶۲	۱۲۵۲۶
مربی	۲۴۲۱	۷۲۲۹	۹۶۵۰
مربی آموزشیار	۱۲۳	۲۹۴	۴۱۷
جمع	۵۳۴۷	۲۱۳۶۷	۲۶۷۱۴

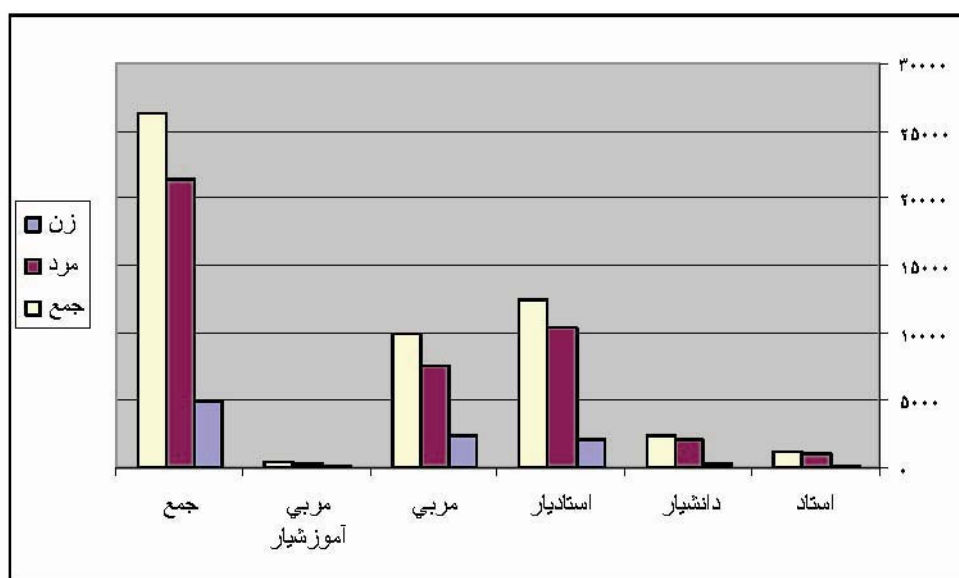
نمودار ۲. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۳ - بدون احتساب

دانشگاه آزاد اسلامی

جدول ۸ و نمودار ۲ توزیع اعضای هیأت علمی بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی را به تفکیک زن و مرد در مرتبه‌های دانشگاهی نشان می‌دهد، همان گونه که مشاهده می‌شود، در این سال مرئیان در اکثریت بوده‌اند.

جدول ۹. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به احتساب تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی ۸۵- بدون دانشگاه آزاد اسلامی

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۷۵	۱۰۷۵	۱۱۵۰
دانشیار	۲۳۳	۲۱۴۸	۲۳۸۱
استادیار	۲۰۶۹	۱۰۳۳۵	۱۲۴۰۴
مربی	۲۳۵۵	۷۶۰۱	۹۹۵۶
مربی آموزشیار	۱۰۲	۲۸۷	۳۸۹
جمع	۴۸۳۴	۲۱۴۴۶	۲۶۲۸۰

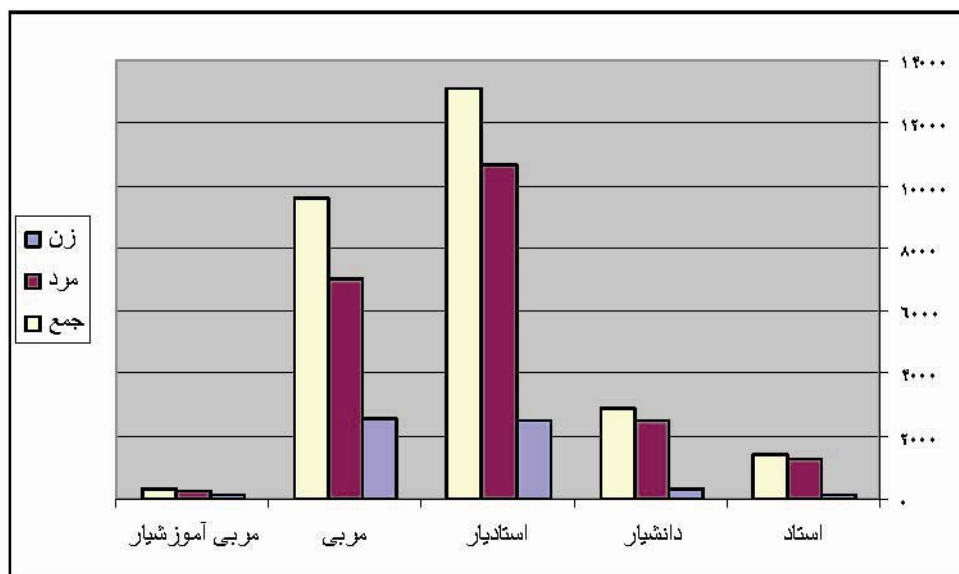

نمودار ۳. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۴ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

همان گونه که مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۸۴ نیز اعضای هیأت علمی استادیار و مربی در اکثریت هستند.

جدول ۱۰. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی ۱۳۸۵- بدون احتساب دانشگاه آزاد

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۱۲۶	۱۲۶۴	۱۳۹۰
دانشیار	۳۵۰	۲۴۹۹	۲۸۴۹
استادیار	۲۴۶۲	۱۰۶۵۷	۱۳۱۱۹
مربی	۲۵۶۹	۷۰۱۴	۹۵۸۳
مربی آموزشیار	۱۲۰	۲۲۴	۳۴۴
جمع	۵۶۲۷	۲۱۶۵۸	۲۷۲۸۵

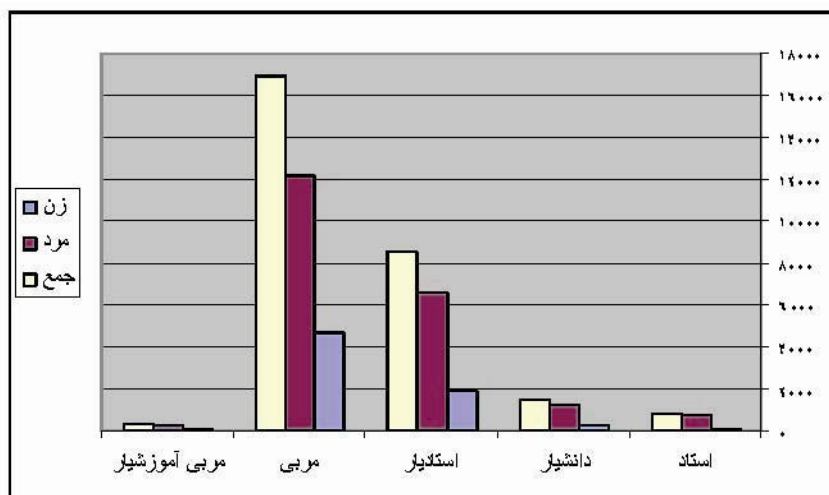

نمودار ۴. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۵ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

همان گونه که پیش تر در قالب جدول‌های ۱ تا ۷ نیز نشان داده شد، با توجه به جدول و نمودار فوق اعضای هیأت علمی با مرتبه استادیاری و مربی بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها را شامل می‌شوند.

جدول ۱۱. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی ۱۳۸۶ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۸۹	۷۶۶	۸۵۵
دانشیار	۲۲۵	۱۲۳۵	۱۴۶۰
استادیار	۱۹۱۰	۶۵۸۵	۸۵۲۶
مربی	۴۷۱۴	۱۲۱۳۶	۱۶۹۰۰
مربی آموزشیار	۸۹	۲۱۰	۲۹۹
جمع کل	۷۰۲۷	۲۰۹۳۲	۲۸۰۴۰

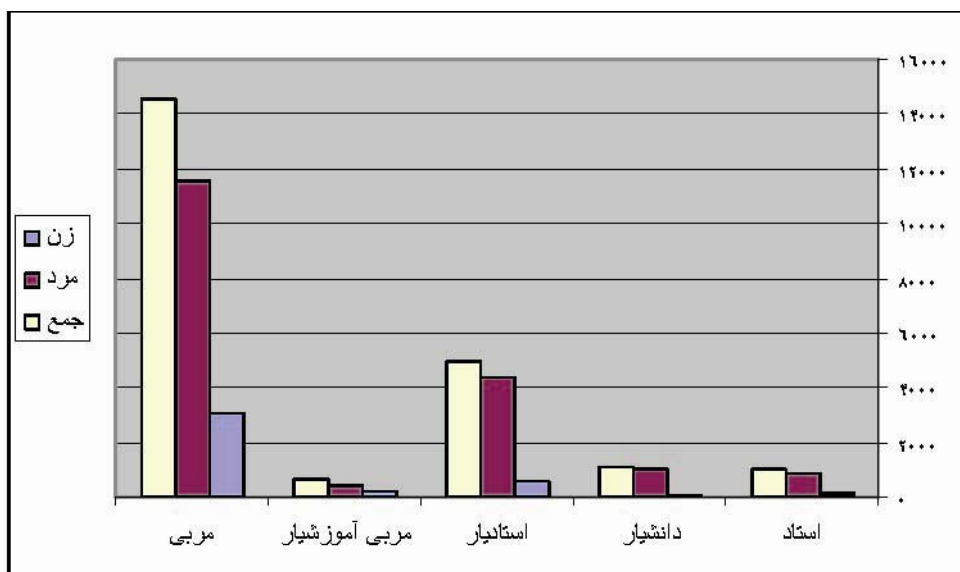

نمودار ۵. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۶ - بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

در سال ۱۳۸۶ نیز همان گونه که مشاهده می‌شود، اکثریت اعضای هیأت علمی مرتبه مربی و استادیاری داشته‌اند و تعداد مریمان بسیار بیشتر از استادیاران بوده است.

جدول ۱۲. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی ۱۳۸۷- بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۱۷۰	۸۴۹	۱۰۱۹
دانشیار	۷۵	۹۹۹	۱۰۷۴
استادیار	۵۸۲	۲۳۹۵	۲۹۷۷
مربی	۳۰۳۲	۱۱۵۱۰	۱۴۵۴۲
مربی آموزشی	۲۰۴	۲۵۰	۴۵۴
جمع	۴۰۶۳	۱۸۲۰۳	۲۲۲۶۶

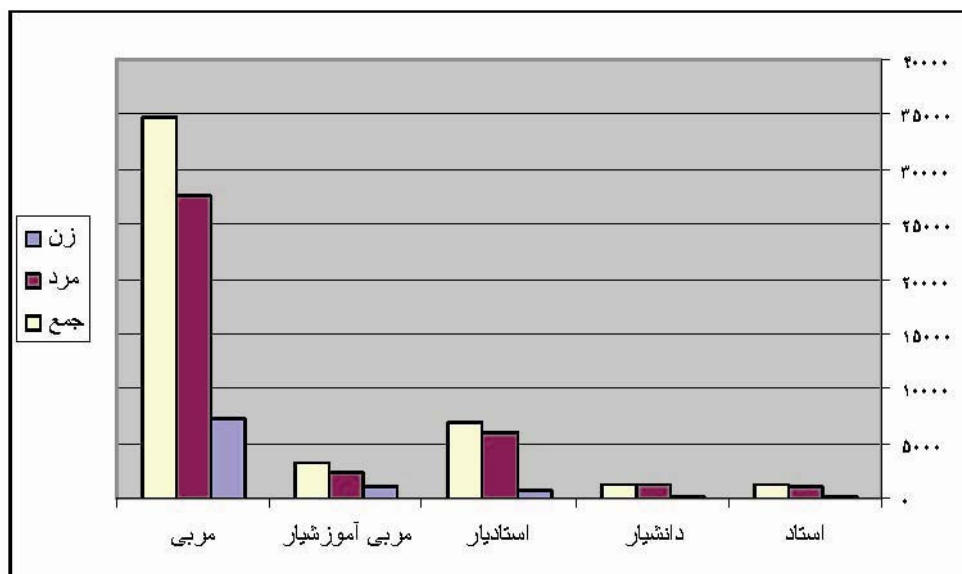

نمودار ۶. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۷ - بدون دانشگاه آزاد

تنها نکته متمایزی که در جدول ۱۲ و نمودار ۶ می‌توان به آن اشاره کرد، افزایش تعداد استادیاران و کاهش تعداد مربیان است که در نتیجه اعمال سیاست محدود سازی استخدام مربی در دانشگاه‌ها حاصل شده است. در نتیجه، همچنان در سال ۱۳۸۷ استادیاران و مربیان بیشترین تعداد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۳. تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت به تفکیک مرتبه علمی و نوع خدمت در سال تحصیلی ۱۳۸۷- با احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

مرتبه علمی	زن	مرد	جمع
استاد	۱۸۲	۱۰۱۵	۱۱۹۷
دانشیار	۹۵	۱۲۰۰	۱۲۹۵
استادیار	۸۰۵	۶۰۵۰	۶۸۵۵
مربی	۷۲۳۴	۲۷۵۲۸	۳۴۷۶۲
مربی آموزشیار	۱۰۰۷	۲۳۵۲	۳۳۵۹
جمع	۹۳۲۳	۳۸۱۲۵	۴۷۴۴۸

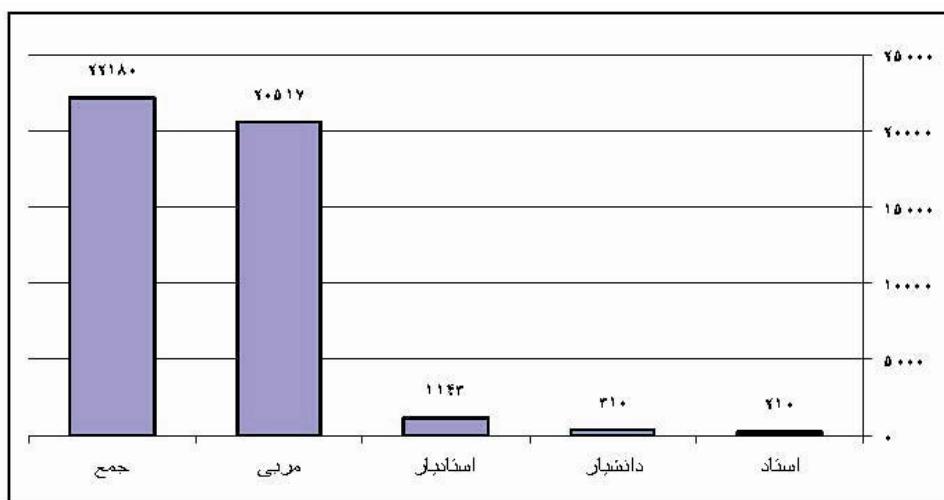

نمودار ۷. توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک زن و مرد و رتبه دانشگاهی سال ۱۳۸۷ -
با احتساب دانشگاه آزاد اسلامی

جدول ۱۳ و نمودار ۷ نشان دهنده توزیع اعضای هیأت علمی به تفکیک مرتبه دانشگاهی در دانشگاه‌های دولتی و دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۷ است. همان گونه که مشاهده می‌شود، با افزودن دانشگاه آزاد اسلامی، دوباره تعداد اعضای هیأت علمی با مرتبه مربی بیشتر از استادیار شده است. به عبارت دیگر در دانشگاه آزاد اسلامی اکثریت با اعضای هیأت علمی با مدرک پایین تر از دکتری و دارای مرتبه مربی است. جدول ۱۴ به صورت دقیق این مطلب را نشان داده است.

جدول ۱۴. توزیع اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۸

رتبه	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	جمع
تعداد	۲۱۰	۳۱۰	۱۱۴۳	۲۰۵۱۷	۲۲۱۸۰
درصد	۰٫۹۴	۱٫۴۰	۲٫۱۵	۹۲٫۵۰	۱۰۰

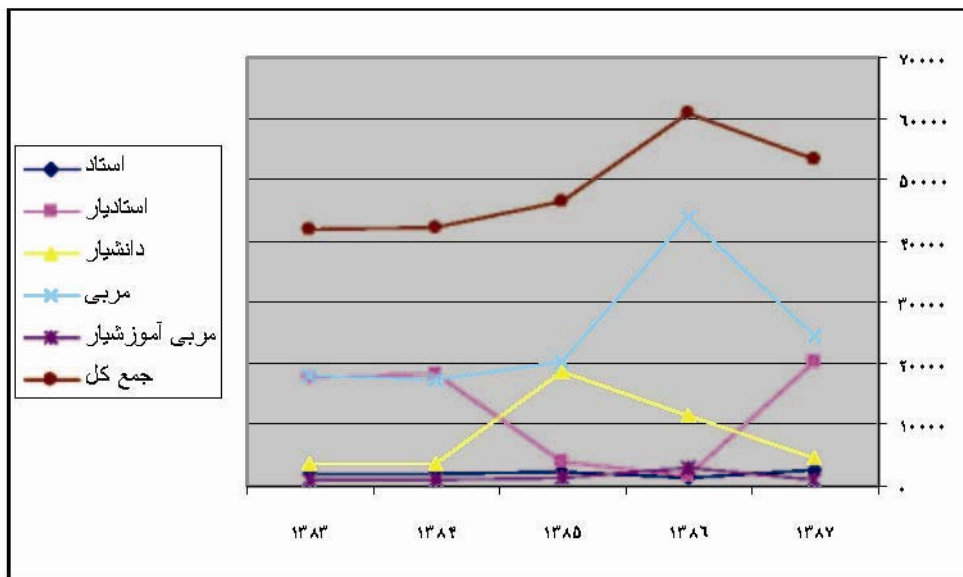

نمودار ۸. توزیع اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۸

همان گونه که در جدول ۱۴ و نمودار ۸ مشاهده می‌شود، بیش از ۹۲ درصد اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ مربی هستند و تقریباً ۵ درصد نیز متعلق به اعضای هیأت علمی با مرتبه استادیاری است و اعضای هیأت علمی با مرتبه استادی و دانشیاری کمتر از ۳ درصد کل اعضای هیأت علمی این دانشگاه را تشکیل می‌دهند. این در حالی است که حدود ۴۰ درصد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های وزارت‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۸۷ را استادیاران تشکیل می‌دهند. نزدیک به ۴۷ درصد متعلق به مربیان بوده و اعضای هیأت علمی با مرتبه استادی و دانشیاری نیز حدود ۱۴ درصد کل اعضای هیأت علمی را تشکیل می‌دهند.

جدول ۱۵. روند توزیع اعضای هیأت علمی (تمام وقت و پاره وقت) در مرتبه‌های دانشگاهی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
مرتب					
استاد	۱۸۲۱	۱۹۵۸	۲۱۴۶	۱۱۶۹	۲۶۹۳
دانشیار	۳۶۰۸	۳۶۳۷	۱۸۷۳۷	۱۱۳۷۶	۴۶۶۹
استادیار	۱۷۵۶۲	۱۸۴۸۱	۳۹۸۳	۱۷۷۲	۲۰۳۹۹
مربی	۱۷۹۹۴	۱۷۲۳۴	۲۰۱۹۷	۴۳۷۲۸	۲۴۵۱۲
مربی آموزشیار	۹۹۹	۸۵۹	۱۲۵۴	۲۸۴۴	۸۹۵
جمع کل	۴۱۹۸۴	۴۲۱۶۹	۴۶۳۱۷	۶۰۸۸۹	۵۳۱۶۸

نمودار ۹. روند توزیع اعضای هیأت علمی در مرتبه‌های دانشگاهی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

همانگونه که در جدول ۱۵ و نمودار ۹ مشاهده می‌شود، توزیع اعضای هیأت علمی در مرتبه‌های مختلف علمی از روند ناپایداری برخوردار بوده است. اعضای هیأت علمی با مرتبه مربی در سال‌های اخیر به شدت کاهش یافته و استادیارها به همان اندازه افزایش داشته است. تعداد دانشیاران در مقاطعی از زمان افزایش و در مقاطع زمانی دیگر کاهش یافته است. تعداد اعضای هیأت علمی با مرتبه استادی همچنان به روند ثابت خود ادامه داده است. در این میان نکته قابل توجه، تعداد کل اعضای هیأت علمی است که در سال ۱۳۸۷ کاهش نشان داده است. دلیل این امر نحوه ارائه آمار به موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی به ویژه از سوی دانشگاه جامع علمی کاربردی بوده است که دانشگاه مذکور در سال‌های پیشین تعداد اعضای خود را براساس تعریف خاص خود ارائه می‌داده و براساس آن مدعوین و مدرسین که هیأت علمی آن دانشگاه نبوده‌اند را به عنوان عضو هیأت علمی خود گزارش می‌نموده است. اصلاح آن در سال ۱۳۸۷ و یکدست سازی ارائه آمارها از سوی موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی موجب افت تعداد اعضای هیأت علمی در این سال شده است.

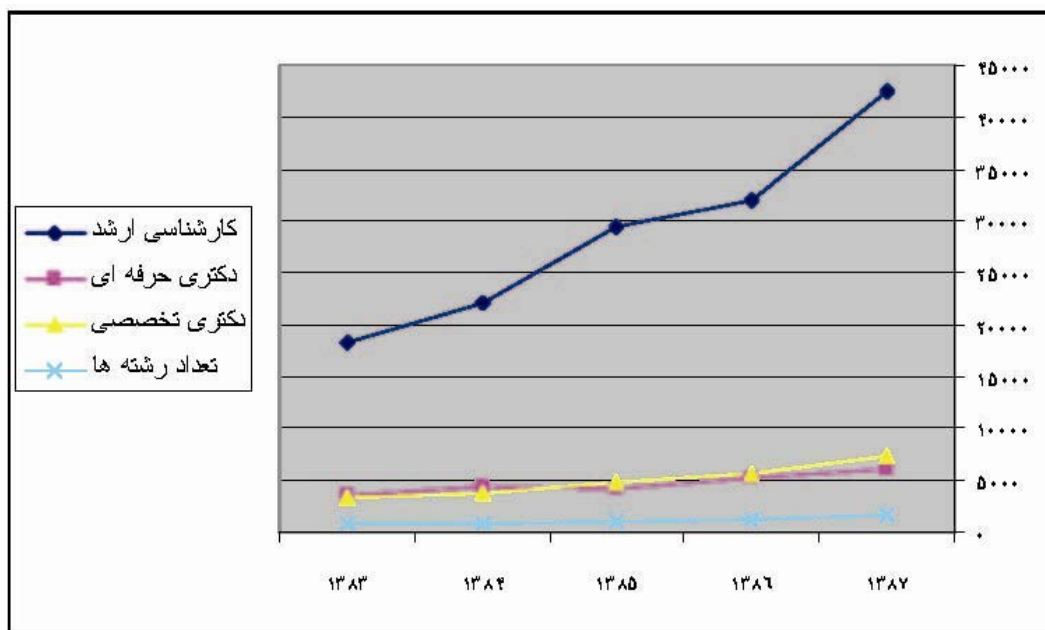
نکته شایان ذکر دیگر این است که در شمارش تعداد اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی مورد محاسبه قرار گرفته است. علاوه بر این‌ها در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دیگری نیز اعضای هیأت علمی مشغول به کار هستند که معمولاً در آمارها مورد توجه قرار نمی‌گیرند، اما با توجه به اینکه در سال‌های اخیر برای ارتقای خود از مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تبعیت می‌کنند، در زمینه تولید و انتشار مقالات علمی تحرک مناسبی داشته‌اند. بنابراین لازم است که در تعیین تعداد نشریات مورد نیاز این مساله نیز به عنوان درصدی مازاد مورد توجه قرار گیرد.

دانشجویان

دانشجویان یکی از گروه‌های عمده دانشگاهیان نقش مؤثری در تولید علم ایفا می‌کنند. دانشجویانی که در سطوح تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) تحصیل می‌کنند، با توجه به ماهیت پژوهشی این دوره‌ها مقالاتی را از تحقیقات خود استخراج و نسبت به انتشار آن به صورت مستقل یا به همراه استاد خود اقدام می‌کنند. بنابراین به نظر می‌رسد که میزان اشتغال به تحصیل دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی را می‌توان به عنوان یکی از شاخص‌های ظرفیت و توانمندی برای تولید علم قلمداد کرد. جدول‌های ۱۶ تا ۱۹ توزیع دانشجویان (پذیرفته شدگان، در حال تحصیل و دانش‌آموختگان) در مقاطع مختلف تحصیلی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۶. توزیع پذیرفته شدگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

ملاحظات	جمع	دکتری		ک. ارشد	سال
		تخصصی	حرفه ای		
بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی	۲۵۱۸۵	۳۳۴۱	۳۵۳۴	۱۸۳۱۰	۱۳۸۳
بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی	۳۰۱۶۷	۳۸۲۲	۴۳۴۶	۲۱۹۹۹	۱۳۸۴
	۳۸۴۶۸	۴۸۱۱	۴۲۴۸	۲۹۴۰۹	۱۳۸۵
	۴۲۸۵۸	۵۷۰۷	۵۲۶۳	۳۱۸۸۸	۱۳۸۶
	۵۶۰۴۱	۷۴۱۷	۶۰۶۲	۴۲۵۶۲	۱۳۸۷
	۱۹۲۷۱۹	۲۵۰۹۸	۲۳۴۵۳	۱۴۴۱۶۸	جمع

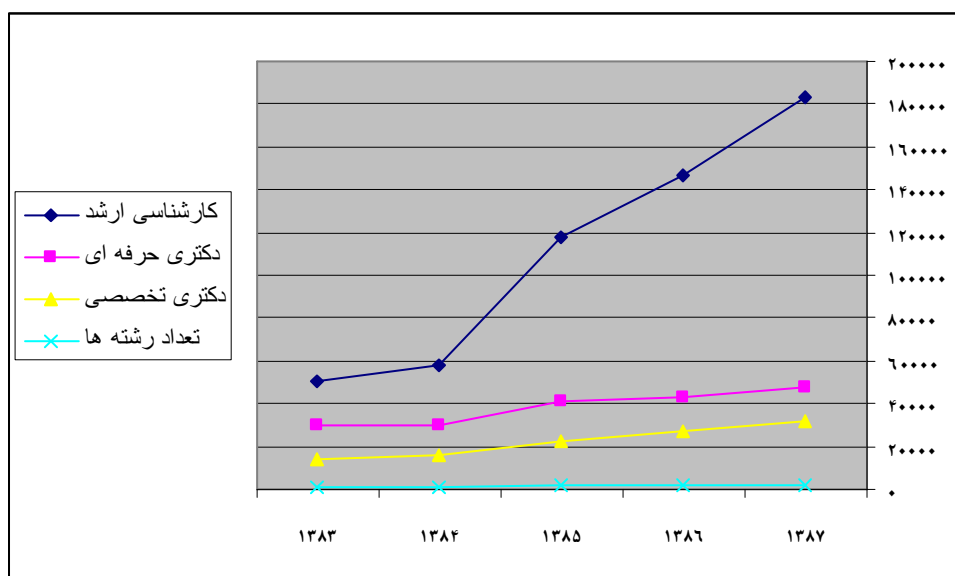

نمودار ۱۰. روند توزیع پذیرفته شدگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

جدول ۱۶ و نمودار ۱۰ تعداد پذیرفته شدگان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ و توزیع آنها در مقاطع کارشناسی ارشد، دکتری حرفه‌ای و دکتری تخصصی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، فاصله زیادی بین تعداد پذیرفته شدگان مقطع کارشناسی ارشد و مقاطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی زیاد است و علاوه بر آن روند رشد پذیرفته شدگان دوره‌ی کارشناسی ارشد شتابان‌تر از دوره‌های دکتری بوده است. به لحاظ آنچه که برای تولید علم قابل تحلیل است می‌توان گفت که رشد شتابان پذیرفته شدگان در دوره‌های تحصیلات تکمیلی نشان دهنده این است که تولیدکنندگان بالقوه مقالات علمی با سرعت زیاد در حال افزایش هستند. در صورتی که زمینه و بستر لازم برای انتشار یافته‌های علمی آنها فراهم نشود ممکن است فرایند ارتباط علمی در جامعه علمی با مشکل و آسیب جدی روبرو شود.

جدول ۱۷. توزیع دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها از ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

ملاحظات	جمع	دکتری		ک. ارشد	مقطع سال
		تخصصی	حرفه‌ای		
بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی	۹۴۶۷۴	۱۴۱۵۷	۳۰۲۹۱	۵۰۲۲۶	۱۳۸۳
بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی	۱۰۳۶۷۱	۱۶۲۰۷	۲۹۶۸۹	۵۷۷۷۵	۱۳۸۴
	۱۸۰۷۹۹	۲۲۰۱۶	۴۰۹۰۷	۱۱۷۸۷۶	۱۳۸۵
	۲۱۷۱۷۲	۲۷۱۹۰	۴۳۳۷۷	۱۴۶۶۰۵	۱۳۸۶
	۲۶۲۶۰۷	۳۱۴۵۶	۴۷۷۲۵	۱۸۳۴۲۶	۱۳۸۷
	۸۵۸۹۲۳	۱۱۱۰۲۶	۱۹۱۹۸۹	۵۵۵۹۰۸	جمع

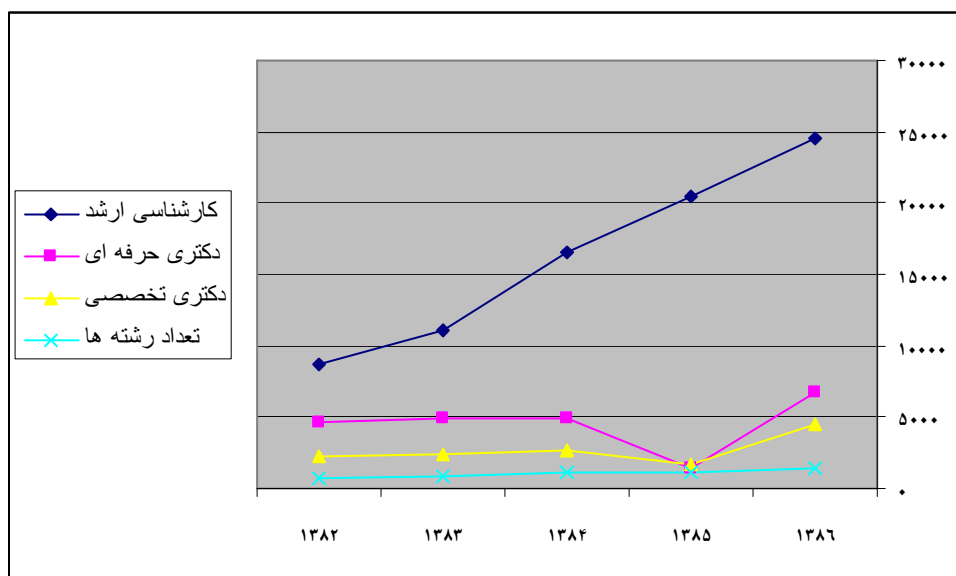

نمودار ۱۱. روند توزیع دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷

جدول ۱۷ و نمودار ۱۱ نشان می‌دهد که روند رشد تعداد دانشجویان نیز در مقطع کارشناسی ارشد شتابان‌تر از دوره‌های دکتری است و در کل هر سال نسبت به سال قبلی تعداد دانشجویان بیشتری در دوره‌های تحصیلات تکمیلی اشتغال دارند. بر همین اساس، لزوم فراهم آوری محمل علمی برای انتشار ایده‌ها و یافته‌های آنان بیش از پیش آشکار می‌شود.

جدول ۱۸. توزیع دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶

ملاحظات	جمع	دکتری		ک. ارشد	مقطع سال
		تخصصی	حرفه ای		
بدون احتساب دانشگاه آزاد اسلامی	۱۵۶۱۵	۲۲۲۷	۴۶۴۹	۸۷۳۹	۱۳۸۲
	۱۸۳۴۱	۲۳۸۵	۴۸۴۴	۱۱۱۱۲	۱۳۸۳
	۲۴۰۹۸	۲۷۱۱	۴۸۴۵	۱۶۵۴۲	۱۳۸۴
	۲۳۴۱۴	۱۶۳۸	۱۳۳۳	۲۰۴۴۳	۱۳۸۵
	۳۵۷۴۳	۴۴۸۲	۶۷۸۶	۲۴۴۷۵	۱۳۸۶
	۱۱۷۲۱۱	۱۳۴۴۳	۲۲۴۵۷	۸۱۳۱۱	جمع

نمودار ۱۲. روند توزیع دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶

جدول ۱۸ و نمودار ۱۲ تعداد دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی را از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ نشان می‌دهد. هر چند تعداد دانش‌آموختگان نسبت به پذیرفته شدگان و دانشجویان کم است، ولی می‌توان گفت که این قشر از دانشگاهیان به صورت واقعی به عنوان تولیدکننده علم به حساب می‌آیند. دلیل این امر این است که دانش‌آموختگان براساس الزامات دانشگاه‌ها مجبور هستند که برای دفاع از پایان‌نامه یا رساله خود نسبت به انتشار مقاله اقدام کنند.

همین امر باعث می‌شود که هر کدام از آنها به صورت واقعی حداقل یک تولید علمی داشته باشند. به عنوان نمونه وجود تقریباً ۲۵۰۰۰ دانش آموخته دوره‌ی کارشناسی ارشد در سال ۱۳۸۶ در نمودار فوق به این معنی است که به صورت عینی امکان تولید ۲۵۰۰۰ مقاله علمی - پژوهشی در آن سال وجود دارد. در صورتی که نشریه به اندازه کافی وجود داشته باشد، می‌تواند پس از طی مراحل داوری و اصلاح به مرحله انتشار برسد. وجود نزدیک به ۵۰۰۰ دانش آموخته دوره دکتری در همان سال نیز به معنای امکان تولید حداقل ۵۰۰۰ مقاله از سوی این فارغ التحصیلان است. بنابراین هر کدام از این مؤلفه‌ها باید به صورت جداگانه در تجزیه و تحلیل‌های مربوطه مورد توجه قرار بگیرد.

جدول ۱۹. توزیع دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۸

تعداد نشریه	جمع	دکتری		ک. ارشد	مقطع
		تخصصی	حرفه ای		
۹۰	۹۲۶۳۳	۶۰۲۰	۱۳۳۲۰	۷۳۲۹۳	جمع

جدول ۱۹ توزیع دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ را نشان می‌دهد که تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی رقم قابل توجهی را به خود اختصاص داده است.

برونداهای علمی

تعداد برونداهای علمی یکی دیگر از شاخص‌هایی است که از آنها می‌توان برای تعیین و پیش بینی تولیدات علمی در حال و آینده استفاده کرد. برونداهای علمی حاصل تلاش پژوهشگران در میدان پژوهش و نمود عینی تلاش آنها برای انتشار یافته‌های خود است. به عبارت دیگر اهمیت این شاخص در برآورد تعداد نشریات مورد نیاز برای انتشار یافته‌های دانشمندان به این است که قدرت بالفعل را نشان می‌دهد و هر آنچه که وجود دارد، آن چیزی است که به فعلیت رسیده است. تولیدات علمی را می‌توان به پنج دسته تقسیم کرد:

۱. مقالات منتشر شده در نشریات خارج و داخل کشور؛
۲. مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های داخلی؛
۳. پایان‌نامه‌های دانشجویی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری؛
۴. کتاب‌های منتشر شده (تألیف).

آنچه که در ادامه آمده است، تحلیل برونداهای علمی ایران است که به تفکیک هر کدام از انواع تولیدات علمی ارائه شده است.

مقالات منتشر شده در خارج از کشور

جدول ۲۰ شاخص‌های مربوط به مقالات علمی منتشر شده از سوی نویسندگان ایرانی در پایگاه‌های اسکاپوس را نشان می‌دهد.

جدول ۲۰. شاخص‌های تولید علم ایران از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸

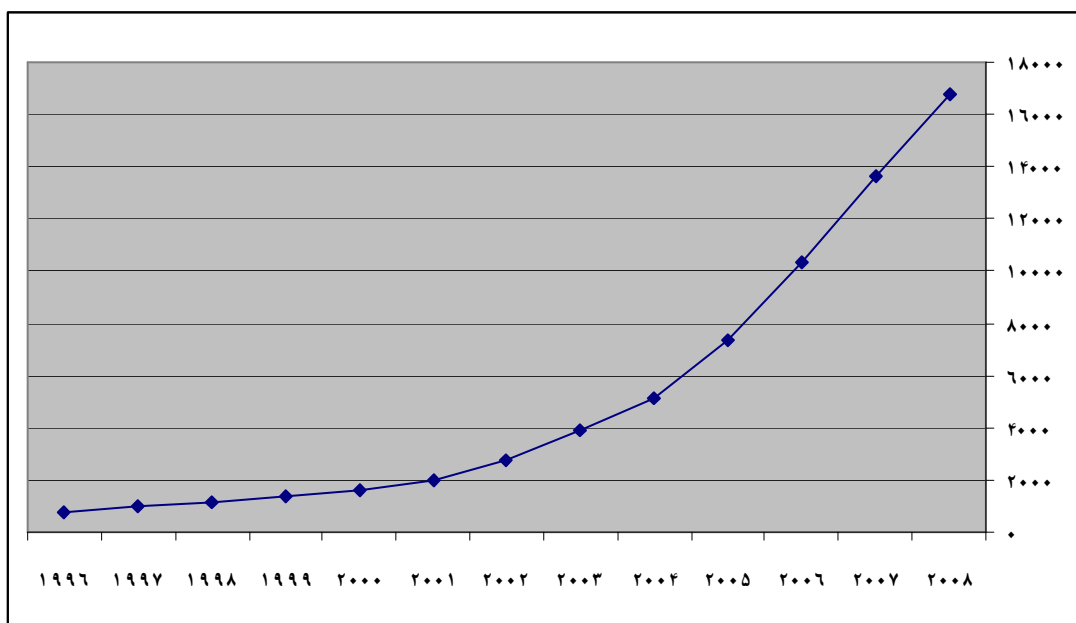
مقادیر	شاخص‌ها
۸۰	شاخص h
۶۷,۷۶۶	تعداد مدارک
۶۶,۳۵۹	مدارک قابل استناد
۲۳۶,۴۴۸	تعداد استنادات
۹۹,۷۹۰	تعداد خود استنادی
۳/۴۹	استناد به ازای هر مدرک

همان گونه که مشاهده می‌شود، شاخص h برای نویسندگان ایرانی ۸۰ بوده است، یعنی حداقل ۸۰ مقاله در بین مقالات ایرانی منتشر شده در پایگاه‌های اسکاپوس وجود داشته است که ۸۰ استناد را به خود اختصاص داده باشند. این نشان دهنده ثبات نسبی کیفیت تولیدات علمی نویسندگان ایرانی است، البته انتظار می‌رود که به تدریج این شاخص برای نویسندگان ایرانی ارتقاء پیدا کند. از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ تعداد ۶۸۷۶۶ از سوی نویسندگان ایرانی در مجلات نمایه شده در پایگاه اسکاپوس منتشر شده است. به ازای هر مدرک منتشر شده از سوی نویسندگان ایرانی ۳/۴۹ استناد کسب شده است. البته تعداد خود استنادی نیز قابل توجه بوده است. ارتقای میزان استناد به مدارک ایرانی به ویژه استناد از سوی افرادی غیر از خود نویسندگان در آینده می‌تواند نشان دهنده استحکام نوشتارهای ارائه شده از سوی محققان ایرانی باشد.

جدول ۲۱. تولید علم ایران از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸

سال	تعداد مدارک	درصد رشد
۲۰۰۸	۱۶۷۴۵	۲۲/۹۰۸۱
۲۰۰۷	۱۳۶۲۴	۳۱/۶۲۰۱۳
۲۰۰۶	۱۰۳۵۱	۴۱/۲۳۳۴۶
۲۰۰۵	۷۳۲۹	۴۲/۸۹۳۳۵
۲۰۰۴	۵۱۲۹	۳۱/۳۷۸۰۷
۲۰۰۳	۳۹۰۴	۴۱/۵۰۰۵۴
۲۰۰۲	۲۷۵۹	۳۷/۸۱۲۱۹
۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۱/۹۲۴۴۸
۲۰۰۰	۱۶۴۲	۲۲/۴۴۵۹۴
۱۹۹۹	۱۳۴۱	۲۰/۰۵۳۷۲
۱۹۹۸	۱۱۱۷	۹/۶۱۷۲۷۲

سال	تعداد مدارک	درصد رشد
۱۹۹۷	۱۰۱۹	۲۶/۷۴۱۲۹
۱۹۹۶	۸۰۴	
میانگین رشد		۲۹/۱۷۷۳۸

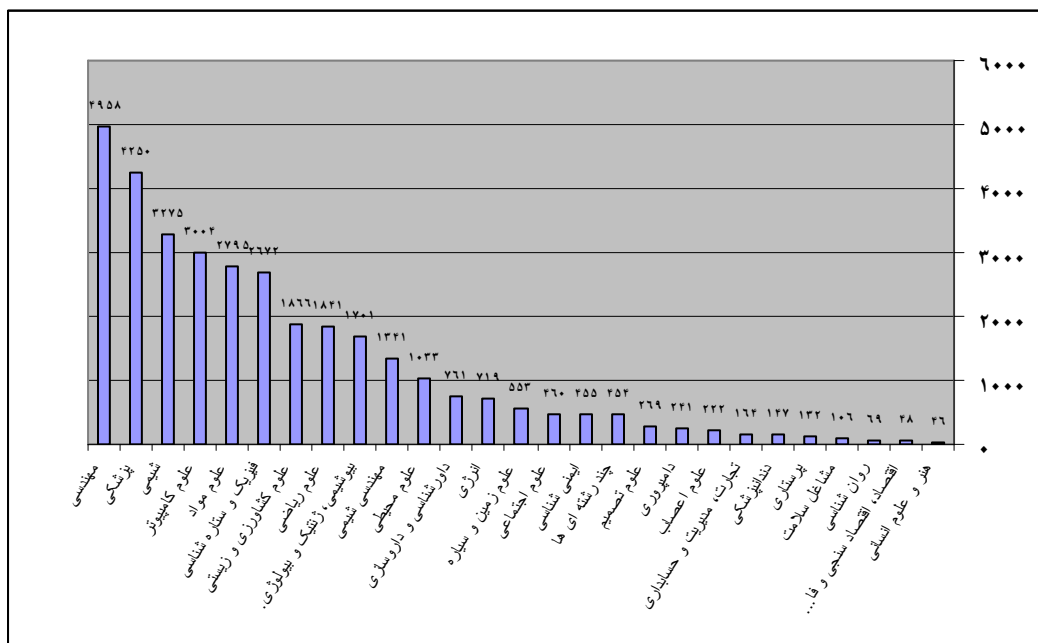

نمودار ۱۳. روند رشد تولیدات علمی ایرانی منتشر شده در پایگاه اسکاپوس

همان گونه که در جدول ۲۱ و نمودار ۱۳ مشاهده می‌شود، تولیدات علمی ایران از سال ۱۹۹۶ با ۸۰۴ مدرک به تعداد ۱۶۷۴۵ مدرک در سال ۲۰۰۸ رسیده است. در طول این سال‌ها در برخی از مقاطع بیش از ۴۲ درصد رشد را تجربه کرده و به صورت میانگین ۲۹ درصد رشد داشته است. این وضعیت نشان دهنده این است که تولید علم از سوی دانشمندان ایرانی از پایداری لازم برخوردار است. با اینکه زبان انگلیسی زبان رسمی ایران نیست ولی عمده مقالات نویسندگان ایرانی به این زبان تألیف و منتشر شده است. با توجه به این رشد پایدار و فزاینده انتظار می‌رود که در سال‌های آتی تعداد مقالات تولید شده از سوی نویسندگان ایرانی بسیار بیشتر از اکنون باشد.

جدول ۲۲. تولید علم ایران از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ به تفکیک سال و موضوع

موضوعات	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸	۱۹۹۹	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
علوم کشاورزی و بیولوژیک	۷۷	۸۸	۸۴	۱۲۱	۱۲۹	۱۳۲	۲۲۲	۲۶۹	۳۵۱	۴۹۳	۱,۱۲۵	۱,۵۰۰	۱,۷۰۱
هنر و علوم انسانی	۲	۴	۲	۱	۱	۷	-	۴	۲	۱۲	۲۳	۳۱	۲۴
بیوشیمی، ژنتیک و بیولوژی مولکولی	۶۸	۸۰	۸۲	۱۱۶	۱۳۶	۱۸۲	۲۴۲	۳۳۳	۳۹۵	۵۳۵	۸۷۹	۱,۲۷۹	۱,۴۶۳
بازرگانی، مدیریت و حسابداری	۱	۱	۴	۳	۷	۱	۳	۷	۱۰	۱۷	۲۵	۳۲	۶۳
مهندسی شیمی	۵۱	۷۲	۷۰	۸۶	۱۱۴	۱۳۰	۱۷۳	۲۱۵	۳۰۶	۴۳۴	۶۰۳	۷۷۹	۸۹۹
شیمی	۱۴۲	۱۶۸	۲۳۶	۳۱۸	۳۷۳	۴۹۹	۶۰۴	۸۳۳	۹۲۸	۱,۲۱۴	۱,۴۶۹	۱,۸۸۶	۲,۰۷۹
علوم کامپیوتر	۴۰	۴۷	۵۳	۵۵	۸۲	۸۳	۱۰۷	۲۱۶	۲۴۸	۳۷۲	۵۲۷	۶۳۳	۸۱۱
علوم تصمیم	۱۲	۱۲	۱۳	۸	۱۷	۱۲	۱۵	۱۷	۲۰	۴۸	۶۵	۸۷	۱۳۰
دندانپزشکی	۲	-	-	۳	۵	۵	۹	۱۷	۲۱	۲۱	۳۱	۶۲	۸۲
علوم زمین و سیاره‌ها	۳۰	۴۴	۳۳	۳۴	۷۲	۶۴	۸۴	۱۴۱	۱۵۸	۱۸۳	۲۴۸	۳۱۸	۳۲۳
اقتصاد، اقتصاد سنجی و امور مالی	۱	-	۲	۱	۲	۲	۳	۴	۲	۴	۱۰	۸	۱۶
انرژی	۱۷	۲۳	۲۱	۲۳	۱۶	۲۵	۵۸	۷۰	۸۵	۹۴	۱۵۶	۱۸۸	۲۷۴
مهندسی	۱۲۴	۱۴۹	۱۵۰	۱۷۴	۲۵۲	۳۲۹	۴۵۵	۶۹۲	۹۳۷	۱,۰۱۲	۱,۳۷۹	۱,۶۰۹	۱,۹۰۴
علوم محیطی	۲۷	۳۳	۳۲	۴۰	۴۴	۶۰	۱۰۵	۱۳۱	۱۶۶	۲۲۰	۳۱۶	۵۲۰	۶۹۳
مشاغل سلامت	۱	-	۱	۳	۱	۷	۵	۱۲	۳۵	۴۰	۵۰	۵۸	۳۹
ایمونولوژی و میکروبیولوژی	۲۰	۲۵	۲۴	۳۲	۴۰	۵۰	۷۱	۱۱۰	۱۱۰	۱۶۷	۲۶۲	۳۲۱	۳۷۱
علوم مواد	۶۵	۸۵	۸۸	۱۱۱	۱۵۱	۲۰۷	۲۷۲	۳۹۴	۵۰۱	۶۶۱	۸۷۸	۱,۰۲۲	۱,۵۱۰
ریاضیات	۴۷	۷۱	۷۵	۱۰۶	۱۱۱	۱۳۵	۱۷۳	۲۴۶	۳۹۵	۵۳۶	۷۱۶	۸۸۴	۹۲۵
علوم پزشکی	۱۲۳	۱۸۴	۱۶۶	۱۶۱	۱۹۹	۲۷۵	۴۷۳	۷۰۹	۸۰۴	۱,۵۱۴	۲,۲۴۱	۲,۷۶۲	۳,۲۷۸
چندرسانه‌ها	۱۱	۱۱	۱۴	۲۳	۲۳	۱۳	۳۳	۳۰	۴۹	۴۶	۱۳۸	۲۱۲	۵۰۲
علوم اعصاب	۱۰	۱۰	۹	۱۵	۱۷	۲۲	۳۱	۴۵	۴۷	۶۲	۱۰۶	۱۴۱	۱۵۷
پرستاری	-	-	۱	۳	۴	۱	۵	۳	۹	۱۷	۳۲	۵۷	۷۸
داروسازی و سم شناسی	۳۰	۴۸	۵۹	۷۵	۷۷	۵۹	۱۰۴	۱۱۷	۱۶۸	۲۲۱	۳۲۳	۴۰۷	۴۱۱
فیزیک و اخترشناسی	۵۹	۷۷	۱۰۶	۱۱۵	۱۳۰	۱۴۴	۲۲۸	۲۷۱	۳۸۰	۴۴۰	۷۷۱	۹۸۱	۱,۲۴۳
روان شناسی	-	۲	۲	۷	۱۱	۸	۱۰	۲۳	۱۸	۱۷	۲۸	۳۷	۴۱
علوم اجتماعی	۶	۵	۷	۶	۱۲	۹	۲۶	۴۶	۴۳	۶۴	۹۳	۱۴۲	۱۴۹
دامپروری	۳۱	۲۳	۳۳	۳۱	۳۴	۲۶	۳۲	۵۶	۶۷	۹۴	۱۴۹	۱۶۵	۲۳۶

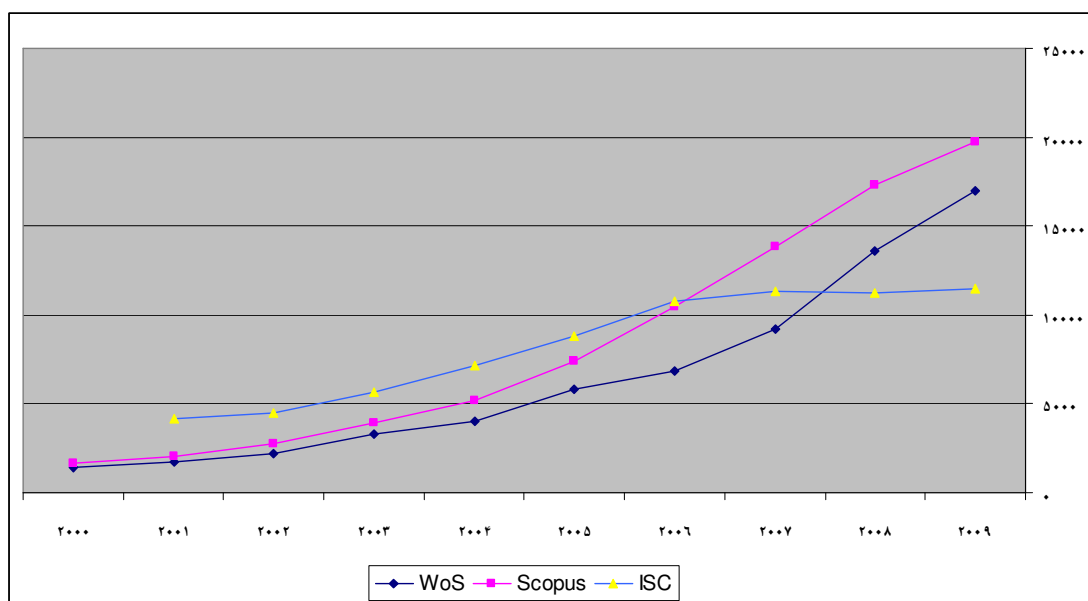
نمودار ۱۴. تولیدات علمی ایران در اسکایوس به تفکیک رشته‌های موضوعی در سال ۲۰۰۹

جدول ۲۲ تعداد تولیدات علمی ایران در مجلات نمایه شده در پایگاه اسکایوس از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸ را به تفکیک سال و موضوعات نشان می‌دهد. نمودار ۱۴ نیز تولیدات علمی مربوط به سال ۲۰۰۸ را به نمایش گذاشته است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، تولیدات علمی ایران از مهندسی که بیشترین تولیدات علمی به آن حوزه تعلق دارد تا هنر و علوم انسانی که کمترین تولید علمی را به خود اختصاص داده است، متغیر است. اما نکته جالب توجه این است که تقریباً در ۵۰ درصد موضوعات در سال ۲۰۰۸ نویسندگان ایرانی بیش از ۵۰۰ مقاله منتشر کرده‌اند. این عدد نشان دهنده این است که توانمندی نویسندگان ایرانی محدود به یک حوزه یا موضوع خاصی نیست و لازم است که با توجه به عوامل پیش گفته توزیع مناسبی برای نشریات تعیین شود و تعداد نشریات به گونه‌ای افزایش یابد که در همه رشته‌ها به فراخور توانمندی و ظرفیت محققان آن حوزه بستر لازم برای انتشار یافته‌های علمی وجود داشته باشد.

جدول ۲۳. تعداد تولیدات علمی ایران (۲۰۰۰-۲۰۰۹)

ISC	Scopus	WoS	سال
//////	۱۶۴۹	۱۳۸۷	۲۰۰۰
۴۲۰۵	۲۰۰۷	۱۷۳۷	۲۰۰۱
۴۵۱۲	۲۷۶۵	۲۲۳۶	۲۰۰۲
۵۶۹۶	۳۹۱۴	۳۲۸۶	۲۰۰۳
۷۱۹۲	۵۱۵۴	۳۹۸۰	۲۰۰۴
۸۸۰۲	۷۳۶۲	۵۷۸۱	۲۰۰۵

ISC	Scopus	WoS	سال
۱۰۷۹۴	۱۰۴۳۱	۶۸۴۲	۲۰۰۶
۱۱۲۹۳	۱۳۸۴۲	۹۱۹۳	۲۰۰۷
۱۱۲۲۰	۱۷۳۱۲	۱۳۵۸۳	۲۰۰۸
۱۱۴۶۷	۱۹۶۹۷	۱۶۹۷۷	۲۰۰۹
۷۵۱۸۱	۸۴۱۳۳	۶۵۰۰۲	جمع

نمودار ۱۵. روند مقایسه‌ای انتشار تولیدات علمی در دو پایگاه WoS و Scopus

جدول ۲۳ و نمودار ۱۵ روند رشد تولیدات علمی منتشر شده در مجلات نمایه شده در سه پایگاه Scopus، WoS و ISC را در کنار هم نشان می‌دهد که حکایت از افزایش مستمر تولیدات علمی در هر سه پایگاه دارد. بنابراین به نظر می‌رسد که رشد تولیدات علمی به یک پایگاه خاص نیز وابسته نیست و حداقل تا ۵ سال آینده انتظار می‌رود که این رشد شتابان ادامه داشته باشد. بنابراین فراهم‌آوری محمل‌های لازم برای انتشار یافته‌های علمی به زبان فارسی در داخل کشور و خارج از آن نیازمند ظرفیت‌سازی جدی است. راه‌اندازی نشریات به زبان‌های زنده دنیا از جمله انگلیسی یکی از راهکارهای اساسی است که قویاً توصیه می‌شود. انتشار یافته‌های علمی به زبان‌های بین‌المللی در داخل کشور، می‌تواند علاوه بر ایجاد زمینه برای یافته‌های علمی دانشمندان، بستر لازم برای گسترش تبادلات بین‌المللی را نیز فراهم می‌آورد.

مقالات منتشر شده در داخل کشور

تعداد مقالات منتشر شده در مجلات نمایه شده در مجلات ISC (پایگاه استنادی علوم جهان اسلام) در جدول

۲۴ و نمودار ۱۶ منعکس شده است.

نمایه شده در این پایگاه از نرخ رشد ۱۴ درصدی برخوردار بوده‌اند. این وضعیت نیز بیانگر این واقعیت است که در صورت وجود محمل‌های لازم برای انتشار مقالات به زبان فارسی نویسندگان ایرانی به اندازه لازم خوراک علمی آنها را تأمین می‌کنند. با در کنار هم قرار دادن نرخ رشد مقالات در مجلات غیر فارسی و فارسی این حقیقت آشکار می‌شود که هر ساله بر میزان انتشار مقالات نویسندگان ایرانی در مجلات داخلی و خارجی افزوده می‌شود. به عبارت دیگر تقاضا برای نشریات بیشتر با شدت روزافزونی در حال افزایش است.

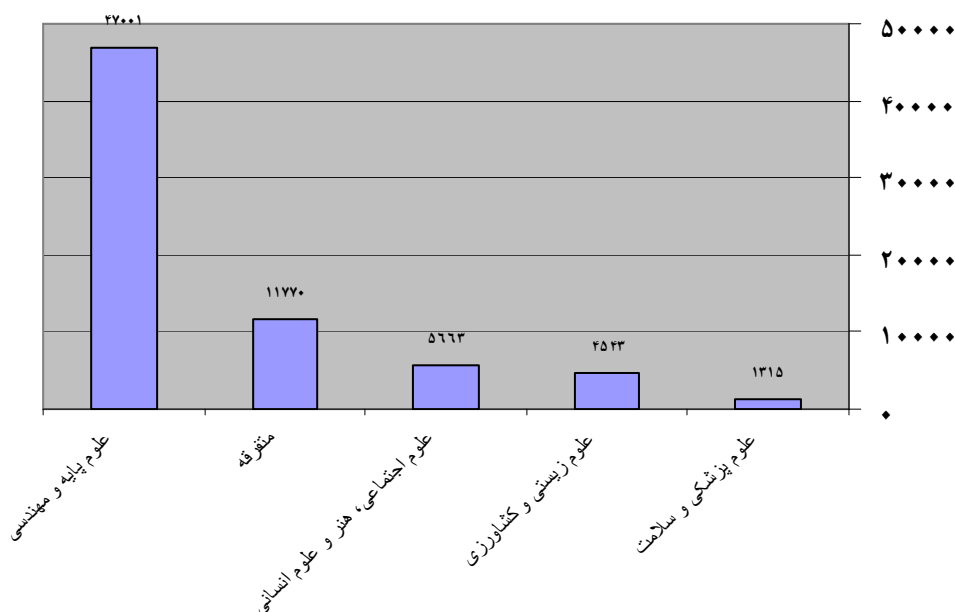
نمودار ۱۶ نیز توزیع مقالات منتشر شده در مجلات ایرانی نمایه شده در پایگاه ISC را در موضوعات مختلف نشان می‌دهد. همان گونه که مشاهده می‌شود، حوزه پزشکی با اختصاص ۲۹ درصد مقالات منتشر شده، در بین سایر موضوعات پیشتاز است.

مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌ها

مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌ها نیز یکی دیگر از مؤلفه‌هایی است که نشان دهنده تلاش پژوهشگران برای انتشار یافته‌های علمی خود می‌باشد. هر چند ممکن است همه مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات همه کنفرانس‌ها از سطح کیفی لازم برای انتشار در یک مجله داوری شده را نداشته باشند. ولی تعداد این مقاله‌ها می‌تواند به عنوان شاخصی برای ارزیابی توانمندی و تمایل بالقوه پژوهشگران برای انتشار یافته‌های خود باشد. برخی از مقالات منتشر شده در کنفرانس‌های خارج از کشور در پایگاه‌هایی مانند WoS و Scopus نمایه می‌شوند و در آمار تولیدات علمی کشور مورد توجه قرار می‌گیرند ولی بیشتر مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های خارجی در آمارها محاسبه نمی‌شود. جدول ۲۵ تعداد مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های داخلی از سال ۱۳۸۴ تاکنون را در حوزه‌های موضوعی مختلف نشان می‌دهد.

جدول ۲۵. آمار مقالات کنفرانس‌های داخلی از سال ۱۳۸۴ تاکنون

موضوع	تعداد مقالات
علوم پزشکی و سلامت	۱۳۱۵
علوم زیستی و کشاورزی	۴۵۴۳
علوم پایه و مهندسی	۴۷۰۰۱
علوم اجتماعی، هنر و علوم انسانی	۵۶۶۳
متفرقه	۱۱۷۷۰
جمع	۷۰۲۹۲

نمودار ۱۷. تعداد مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های داخل کشور به تفکیک موضوعی

همان گونه که در نمودار ۱۷ و جدول ۲۵ مشاهده می‌شود، در طول ۴ سال گذشته بیش از ۷۰ هزار مقاله در مجموعه مقالات کنفرانس‌های داخلی منتشر گردیده است. در این میان علوم پایه و علوم فنی مهندسی باهم بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده و بعد از آن علوم اجتماعی، هنر و علوم انسانی قرار دارد، حوزه‌های علوم کشاورزی و علوم پزشکی و سلامت نیز در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. به نظر می‌رسد که در همایش‌ها نیز نویسندگان حضور پررنگی داشته و یافته‌های علمی خود را ارائه می‌کنند.

اهمیت مقالات منتشر شده در مجموعه همایش‌ها از این جهت حائز اهمیت است که در چرخه تولید علم، همایش‌ها نقطه میانی و حلقه اتصال مقالات و مطالب علمی نوشته شده از سوی دانشمندان به محمل‌های رسمی انتشار تلقی می‌شود. زمانی که دانشمندی ایده‌ای را در ذهن خود می‌پروراند و با کنکاش‌های علمی خود به رد یا پذیرش مفروضات پیشین در آن حوزه حکم می‌دهد، اولین جایی که آن را به قضاوت عموم می‌گذارد، همایش‌ها و نشست‌های علمی است که افراد همتراز او می‌توانند درباره آن یافته یا مطلب علمی دیدگاه خود را بیان کنند. پس از ارائه یافته‌ها در همایش و اخذ نظرات دیگران و اعمال اصلاحات لازم معمولاً نسخه نهایی نوشته علمی به مجلات معتبر راه پیدا می‌کند.

هر چند ممکن است در کنفرانس‌های داخلی این دیدگاه ضعیف باشد و یا هنوز به آن سطح از استحکام نرسیده باشد، ولی همچنان همایش‌ها را می‌توان به عنوان پیش زمینه‌ای برای تولید علم و انتشار آن در مجلات معتبر تلقی کرد. بنابراین در برآورد تعداد نشریات علمی معتبر لازم است که مقالات منتشر شده در همایش‌های علمی نیز به عنوان مقاله علمی بالقوه مورد توجه قرار گیرد.

نشریات

نشریات به عنوان محمل‌های نشر آثار علمی مهم ترین عامل برای تعیین ظرف برای ظرفیت‌های علمی یک کشور است. در کشورهای مختلف معیارهای مختلفی برای ارزیابی کیفیت نشریات علمی تعیین می‌شود. در گروهی از کشورها ارزیابی کیفیت نشریات بر اساس میزان استناد به آنها تعیین می‌شود. در این گروه از کشورها معمولاً قضاوت در مورد نشریات علمی براساس حضور و نحوه حضور آنها در پایگاه‌های استنادی انجام می‌پذیرد. در این پایگاه‌ها برای ارزیابی نشریات از ضریب تأثیر استفاده می‌شود.

ضریب تأثیر (IF) مجلات در سال ۱۹۵۵ توسط یوجین گارفیلد ابداع و سپس برای ارزیابی مؤسسات آموزشی. گروه‌های آموزشی دانشگاهی و مجلات علمی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گردید. با استفاده از آن تعداد دفعاتی که مقالات علمی در یک مجله بخصوص توسط گروه وسیعی از مجلات مورد استناد قرار گرفته‌اند اندازه گیری می‌شود. تصور بر این است هر مقاله‌ای که مورد استناد واقع می‌شود ارزشمند است. مثلاً ضریب تأثیر سالیانه یک مجله برای سال ۲۰۰۹ به روش زیر محاسبه می‌شود:

تعداد استنادها در سال های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸

$$\text{ضریب تأثیر مجله در سال ۲۰۰۹} = \frac{\text{تعداد مقالات قابل استناد منتشر شده در سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸}}{\text{تعداد مقالات قابل استناد منتشر شده در سالهای ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸}}$$

هرچند برای ضریب تأثیر به عنوان یک شاخص برای ارزیابی نشریات نقدها و ایرادهای زیادی وارد می‌شود اما هم اکنون این شاخص به عنوان یک شاخص معتبر در پایگاه‌های استنادی مانند WoS, Scopus, ISC و نظیر آن مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در گروهی دیگر از کشورها ارزیابی مجلات علمی توسط یک نهاد معتبر ملی انجام می‌شود. ایران یکی از کشورهایی است که اعتبارسنجی، اعتباربخشی نشریات علمی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام می‌گیرد. ارزیابی به شکل متمرکز نیز از نقدها و انتقادات در امان نیست، ولی به هر حال این نوع ارزیابی نیز در برخی از کشورها رایج است. در این نوع ارزیابی نهاد متولی به صورت ادواری نسبت به انتشار فهرست نشریات دارای اعتبار اقدام می‌کند. در ایران نشریات به دو گروه علمی - ترویجی و علمی - پژوهشی تقسیم می‌شوند. مجلات گروه اول قرار است به انتشار مقالات علمی - ترویجی و گروه دوم مقالات علمی - پژوهشی پردازند. تعریف این دو نوع مقاله عبارت است:

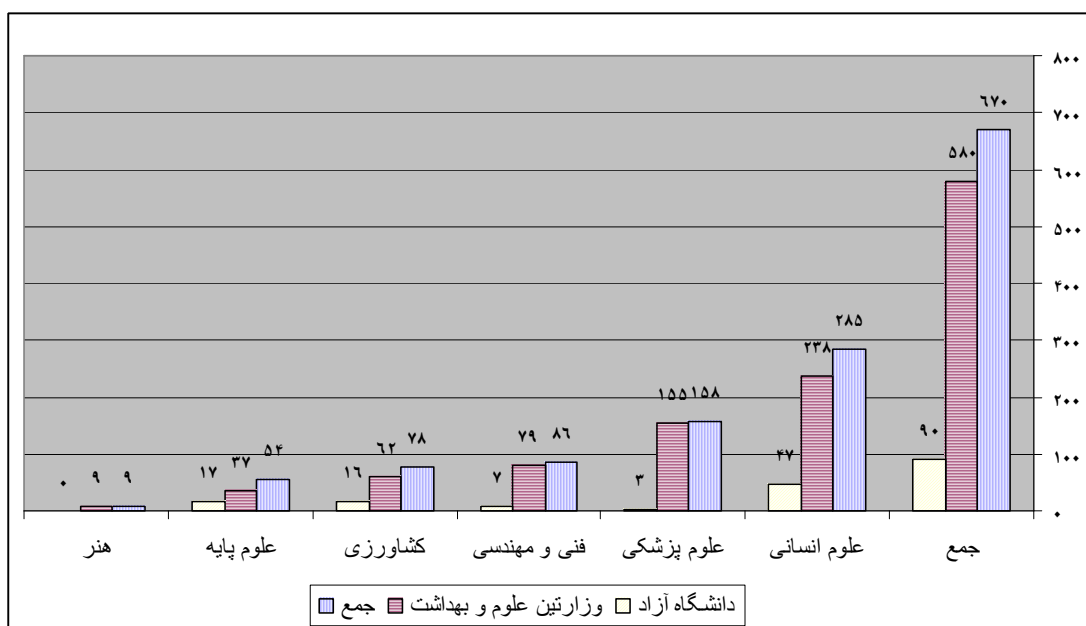
مقالات علمی - پژوهشی: هر تولیدی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکلی یا بیان اندیشه‌ای در موضوعی از موضوع‌های علمی، از طریق مطالعه‌ای نظام‌مند، برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده‌های طبیعی به دست آید و از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آنها به کاربردها، روشها و مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای علمی و فن آوری منجر گردد، علمی - پژوهشی قلمداد می‌شود. مخاطبین اصلی این گونه مجلات پژوهشی، اساتید دانشگاهها، دانشجویان دوره‌های دکتری و کارشناسی ارشد، پژوهشگران شاغل در مراکز علمی، تحقیقاتی و تولیدی

هستند.

مقالات علمی - ترویجی: این گونه مقالات به مقالاتی گفته می‌شود که به ترویج یکی از رشته‌های علوم می‌پردازد و سطح آگاهیها و دانش خواننده را ارتقاء می‌بخشد و او را با مفاهیم جدید علمی آشنا می‌سازد. این گونه مقالات می‌توانند به صورت تألیف و یا ترجمه باشند. اصولاً مقالات ترویجی فقط برای اشاعه دانش بشری و عالمانه کردن آن و جهان پیرامونی آن است و هدف دیگری ندارد. اینگونه مجلات دستاوردهای علمی، فنی و حرفه‌ای آموزنده و جالب را به زبانی ساده برای افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، دانش آموزان سالهای بالای دبیرستانها، صنعتگران، مخترعین، مبتکرین و افراد دارای تحصیلات غیرکلاسیک ارائه می‌دهند. هرچند که در واقعیت امر چنین تقسیم بندی رعایت نمی‌شود. مجلات علمی - ترویجی به انتشار مقالات علمی - پژوهشی می‌پردازند تا بتوانند رتبه علمی - پژوهشی دریافت کنند. به عبارت دیگر به مجلات علمی - ترویجی به دیده مجلاتی نگاه می‌شود که از اعتبار کمتری نسبت به مجلات علم - پژوهشی دارند. این نوع نگاه در امتیازدهی به مقالات در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و همچنین فرایند اعتبار دهی به خود نشریات در وزارتخانه به روشنی نمایان است. در فصل بعدی به صورت مفصل در این زمینه بحث شده است. جدول ۲۶ و نمودار ۱۸ توزیع نشریات علمی در حوزه‌های ششگانه به تفکیک وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همچنین دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می‌دهد.

جدول ۲۶. توزیع نشریات مصوب در حوزه‌های ششگانه علم

حوزه	وزارت علوم	وزارت بهداشت	دانشگاه آزاد	جمع
علوم پزشکی	////	۱۵۵	۳	۱۵۸
علوم انسانی	۲۳۸	////	۴۷	۲۸۵
علوم فنی و مهندسی	۷۹	////	۷	۸۶
علوم کشاورزی	۶۲	////	۱۶	۷۸
علوم پایه	۳۷	////	۱۷	۵۴
هنر	۹	////	۰	۹
جمع	۴۲۵	۱۵۵	۹۰	۶۷۰

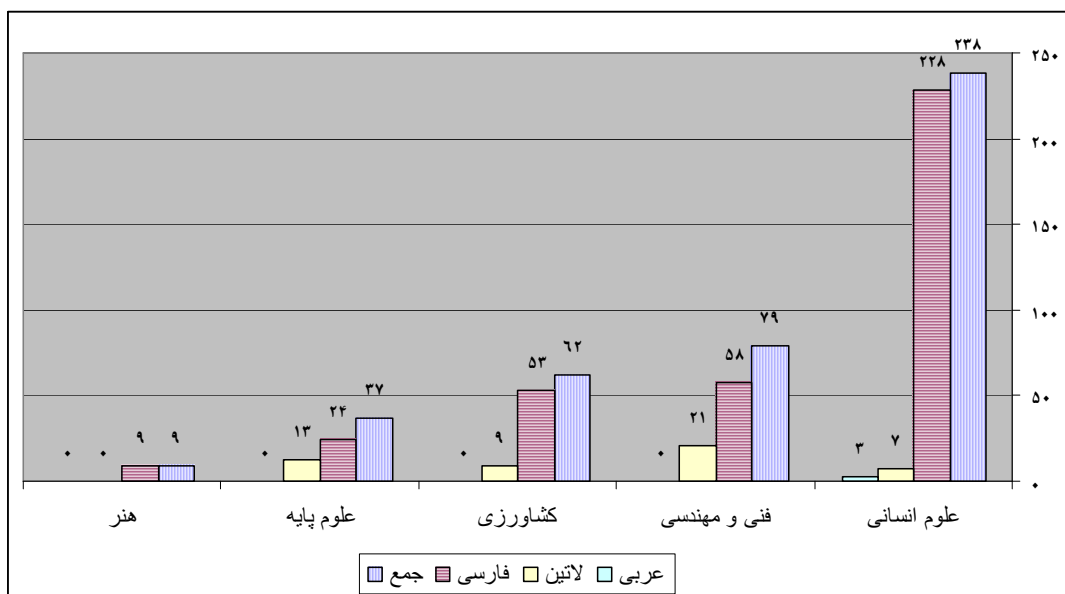
نمودار ۱۸. توزیع تعداد نشریات در حوزه‌های ششگانه علم به تفکیک بخش دولتی و دانشگاه آزاد اسلامی

همان گونه که مشاهده می‌شود، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۵۵ نشریه علمی - پژوهشی منتشر می‌کند، علاوه بر آن در دانشگاه آزاد اسلامی نیز ۳ نشریه در حوزه علوم پزشکی منتشر می‌نماید و به صورت کلی ۱۵۸ نشریه علمی در حوزه علوم پزشکی در کشور منتشر می‌شود. بعد از آن حوزه علوم انسانی با ۲۸۵ نشریه در رتبه بعدی قرار دارد. حوزه علوم انسانی در دانشگاه آزاد اسلامی بیشترین نشریه را در بین سایر حوزه‌ها دارد. در حوزه هنر در دانشگاه آزاد اسلامی نشریه‌ای منتشر نمی‌شود و در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز تنها ۹ نشریه منتشر می‌گردد.

جدول ۲۷. توزیع نشریات مصوب در حوزه‌های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۸۸

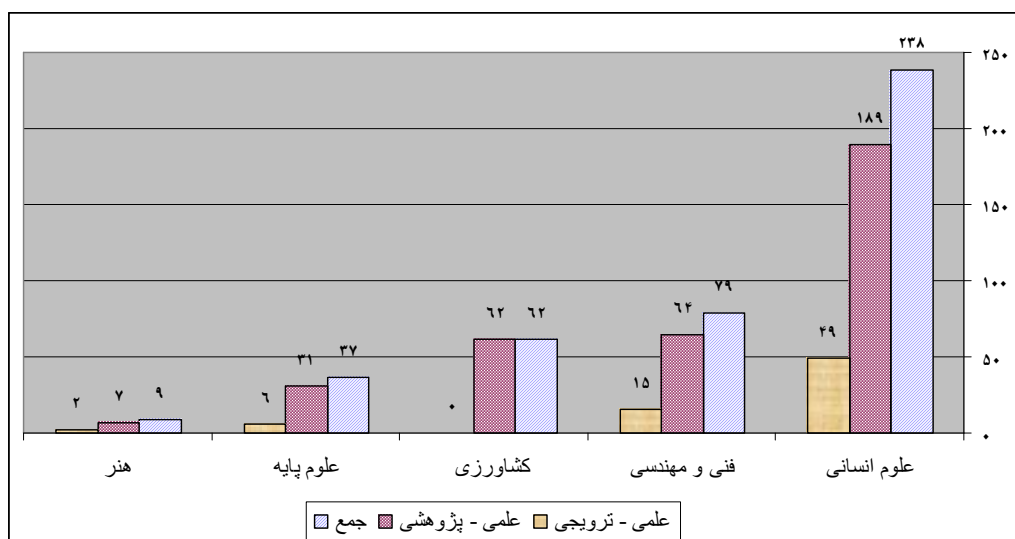
حوزه	جمع	زبان			درجه	
		فارسی	عربی	لاتین	پژوهشی	ترویجی
علوم انسانی	۲۳۸	۲۲۸	۳	۷	۱۸۹	۴۹
علوم فنی و مهندسی	۷۹	۵۸	۰	۲۱	۶۴	۱۵
علوم کشاورزی	۶۲	۵۳	۰	۹	۶۲	۰
علوم پایه	۳۷	۲۴	۰	۱۳	۳۱	۶
هنر	۹	۹	۰	۰	۷	۲
جمع	۴۲۵	۳۷۲	۳	۵۰	۳۵۳	۷۲

همان گونه که در جدول ۲۷ مشاهده می‌شود، در کل تعداد ۴۲۵ نشریه علمی به زبان‌های مختلف و درجه‌های علمی - پژوهشی و ترویجی در مجموعه وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری منتشر می‌شود. توزیع نشریات در زبان‌ها و حوزه‌های علم متفاوت است. تفاوت بین اعداد نشریات مصوب با نشریات نمایه شده در ISC به این دلیل است که در این پایگاه نشریات بیشتری وارد می‌شود ولی بخش اعظم نشریات همان‌هایی هستند که درجه علمی آنها از طریق مراجع مربوطه مصوب شده است. نمای تفصیلی توزیع نشریات به تفکیک زبان در نمودار ۱۹ ارائه شده است.

نمودار ۱۹. توزیع نشریات در حوزه‌های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به تفکیک زبان

همان گونه که در نمودار ۱۹ مشاهده می‌شود، در همه زبان‌ها بیشترین مجلات به زبان فارسی و بعد از آن به زبان‌های لاتین (عمدتاً انگلیسی) منتشر می‌شوند. تعداد محدودی نشریه نیز به زبان عربی در حوزه علوم انسانی انتشار می‌یابد.

نمودار ۲۰. توزیع نشریات در حوزه‌های پنجگانه در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به تفکیک درجه

بررسی توزیع نشریات در درجه‌های علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی در نمودار ۲۰ نشان می‌دهد که نشریات علمی ترویجی تقریباً ۲۰/۵ درصد کل نشریات علوم انسانی، ۱۹ درصد کل نشریات علوم فنی و مهندسی، ۱۶/۲۱ درصد نشریات علوم پایه و ۲۲/۲۲ درصد نشریات هنر را تشکیل می‌دهد و در حوزه علوم کشاورزی و علوم پزشکی هیچ نشریه علمی - ترویجی منتشر نمی‌شود. این درصدها نشان دهنده این است که تقریباً به صورت میانگین نزدیک به ۲۰ درصد نشریات در حوزه‌های مختلف به استثنای دو حوزه مذکور را نشریات علمی - ترویجی تشکیل می‌دهد.

حال سؤال اصلی این است که آیا این درصد به دنبال یک سیاست خاص شکل گرفته است یا اینکه سیاست خاصی در این زمینه وجود ندارد، البته نگاهی به نحوه امتیازدهی به مقالات منتشر شده در مجلات علمی - ترویجی و علمی - پژوهشی نشان می‌دهد که این چنین نیست. نگاهی به توزیع نشریات در حوزه‌های مختلف نیز دیدگاه مشابهی را القاء می‌کند. به عنوان نمونه حوزه علوم کشاورزی و علوم پزشکی معمولاً بیشترین نیاز را به مقاله علمی - ترویجی طبق تعریف پیش گفته دارد تا بتواند یافته‌های این حوزه‌ها را به عموم مردم ترویج کند. ولی واقعیت این است که در این دو حوزه هیچ مجله علمی - ترویجی منتشر نمی‌شود. هر چند بیان این امر نافی این نیست که این دو حوزه نباید در مرزهای علم حرکت کنند و یافته‌های علمی را به زبان تخصصی منتشر نمایند؛ بلکه یادآوری این نکته است که در این حوزه‌ها علاوه بر نشریات تخصصی که یافته‌های علمی را به زبان تخصصی منتشر می‌کند، نشریاتی نیز وجود داشته باشد که بین این حوزه و حوزه‌های دیگر نیز ارتباط برقرار نماید. البته لازمه این امر این است که به نشریات علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی نگاه یکسانی وجود داشته باشد و قضاوت در مورد کیفیت محتوای آن به تعیین معیارهای سختگیرانه داوری و همچنین میزان استفاده از این مقالات از سوی دیگران در قالب استناد و اگذار شود.

نکته دیگر این است که مجلات علمی - ترویجی الزاماً مقالات علمی - پژوهشی منتشر نمی‌کنند، بلکه برعکس در حال انتشار مقالات علمی - پژوهشی هستند تا بتوانند رتبه علمی - پژوهشی دریافت نمایند. این در حالی است که در برخی از مجلات علمی - پژوهشی مقالات ترویجی به انتشار می‌رسد. بنابراین جدای از اینکه تعداد کل نشریات چقدر است و تا چه اندازه توان انتشار یافته‌های تحقیق و تراوش‌های ذهنی محققان ایرانی را دارد، یک مسأله مهم دیگر نفس تقسیم بندی نشریات به ترویجی و پژوهشی است که جای بحث و سیاست‌گذاری مناسب دارد. مسلم است که یک مقاله علمی - ترویجی یافته‌های یک تحقیق را به زبان ساده و مختصر برای مخاطبان عام منتشر می‌کند که البته نمی‌توان مقالاتی از این دست را مقالاتی غیر پژوهشی قلمداد کرد.

ظرف در مقابل ظرفیت

همان گونه که جدول ۲۶ نشان داد در کل ۶۷۰ نشریه علمی معتبر در کشور منتشر می‌شود، بدون توجه دقیق به ظرفیت‌های موجود به نظر می‌رسد که این تعداد نشریه علمی برای کشور ایران مناسب نیست. برای تحلیل و برآورد منطقی تعداد نشریات مورد نیاز برای انتشار مقالات تولید شده از سوی نویسندگان داخلی، در این قسمت سه سناریوی مختلف طراحی و پیش بینی شده است. پیش گرفتن هر کدام از سناریوها به میزان انطباق آن‌ها با سیاست‌ها و خط مشی دست اندرکاران نشریات علمی کشور بستگی دارد.

سناریوی نخست (هر تولیدکننده بالقوه یک مقاله)

تعداد اعضای هیأت علمی، تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تعداد مقالات منتشر شده در نشریات داخلی و خارجی و تعداد کتاب‌های تألیفی چاپ اول از جمله شاخص‌های برآورد تعداد نشریات مورد نیاز در کشور هستند. تحلیل این موارد می‌تواند ظرف مورد نیاز برای ظرفیت‌های موجود را در سناریوهای مختلف نشان دهد.

جدول ۲۸. تعداد تولیدکنندگان بالقوه مقالات علمی ایران

مقطع	ک. ارشد	دکتری حرفه ای	دکتری تخصصی	عضو هیأت علمی	جمع
تعداد	۱۸۳۴۲۶	۴۷۷۲۵	۳۱۴۵۶	۱۰۳۰۵۵	۳۶۵۶۶۲

همان گونه که در جدول ۲۸ مشاهده می‌شود، چنانچه بدون در نظر گرفتن دانشجویان پایین تر از مقطع کارشناسی ارشد، تنها دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی و اعضای هیأت علمی را به عنوان تولیدکنندگان بالقوه مقالات علمی در ایران در نظر بگیریم و هیچ تفاوتی هم بین دانشجوی کارشناسی ارشد، دکتری حرفه‌ای و دکتری تخصصی و اعضای هیأت علمی قائل نشویم، به تعداد ۳۶۵۶۶۲ نفر تولیدکننده بالقوه مقاله علمی خواهیم داشت. حال با در نظر گرفتن توان صد در صدی یک نشریه علمی که در هر سال ۴ شماره منتشر کند و در هر شماره ۸ مقاله به چاپ برساند، تعداد ۳۲ مقاله در سال می‌تواند در هر نشریه منتشر شود. برای انتشار ۱ مقاله از هر تولید

کننده بالقوه در سال، تعداد ۱۱۴۲۶ نشریه لازم است تا بتواند از هر کدام از تولیدکنندگان بالقوه مقاله تنها ۱ مقاله در سال منتشر نماید.

البته باید در نظر گرفت که این محاسبه ممکن است نیاز به اصلاحاتی داشته باشد. به عنوان نمونه ممکن است همه این افراد در سال یک مقاله تولید نکنند، در مقابل ممکن است افرادی بیش از ۱۰ مقاله منتشر کنند. یا اینکه ممکن است چند نفر یک مقاله تولید کنند، در مقابل باز ممکن است چندین نفر به صورت گروهی بیش از ده‌ها مقاله تولید نمایند، ممکن است، همه شاغلان به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد به انتشار یک مقاله در سال موفق نشوند و در دو سال تلاش پژوهشی خود بتوانند تنها یک مقاله منتشر کنند. در مقابل دانشجویان دکتری و اعضای هیأت علمی می‌توانند در سال، چندین مقاله را منتشر کنند. اعضای هیأت علمی ممکن است بیشتر مقالات خود را به همکاری دانشجویان خود منتشر کنند. در مقابل ممکن است اعضای هیأت علمی از سایر سازمان‌ها و پژوهشگران دیگری که در آمار مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی مورد توجه قرار نمی‌گیرند، نیز مقالاتی را منتشر کنند و علاوه بر آن افرادی از مقاطع پایین‌تر از تحصیلات تکمیلی نیز نسبت به انتشار مقاله اقدام می‌کنند. بنابراین با در نظر گرفتن جمیع جوانب و محاسبه ۸۰ درصد توان برای این تعداد می‌توان گفت که حداقل ۹۱۴۰ نشریه علمی لازم است تا بتواند یافته‌های علمی تولیدکنندگان بالقوه مقالات علمی را منتشر کند. این تعداد حدود ۱۴ برابر تعداد فعلی نشریات است.

سناریوی دوم (هر تولیدکننده به اندازه توان)

اکنون با در نظر گرفتن آسیب‌های ممکن برای سناریوی دوم، با توجه به توان تولید مقاله از سوی هرکدام از گروه‌های تولیدکنندگان بالقوه در جدول ۲۹ وزن هرکدام مشخص شد تا تعیین شود که برای انتشار مقالات علمی آنها در سال لازم است.

جدول ۲۹. تخمین تعداد مقالات بالقوه براساس ضریب تولیدکنندگان

مقطع	تعداد	ضریب	تعداد مقالات	تعداد نشریات
ک. ارشد	۱۸۳۴۲۶	۰/۱	۱۸۳۴۳	۵۷۳
دکتری حرفه‌ای	۴۷۷۲۵	۰/۲	۹۵۴۵	۲۹۸
دکتری تخصصی	۳۱۴۵۶	۰/۷۵	۲۳۵۹۲	۷۳۷
عضو هیأت علمی	۱۰۳۰۵۵	۱	۱۰۳۰۵۵	۳۲۲۰
جمع	۳۶۵۶۶۲	////	۱۵۴۵۳۵	۴۸۲۴

همان گونه که در جدول ۲۹ مشاهده می‌شود، با در نظر گرفتن وزن ۰/۱ برای دانشجویان کارشناسی ارشد (۱ مقاله به ازای هر ۱۰ نفر)، ۰/۲ برای دانشجویان دکتری حرفه‌ای (۱ مقاله به ازای هر ۵ نفر) و وزن ۰/۷۵ مقاله به ازای هر دانشجوی دکتری (با توجه به اینکه معمولاً دانشجویان دکتری ممکن است در سال‌های آخر تحصیل به مرحله تولید

مقاله رسیده باشند) و ۱ مقاله به ازای هر عضو هیأت علمی و ضرب آن به توان صد در صدی یک نشریه در یک سال (۳۲ مقاله) مشخص می‌شود که ۴۸۲۴ نشریه لازم است تا بتواند مقالات تولید شده از سوی تولیدکنندگان بالقوه کشور را منتشر کند. که این تعداد حدود حدود ۷/۲ برابر تعداد کنونی نشریات علمی است. اکنون با در نظر گرفتن آسیب‌های احتمالی محاسبه اعمال شده در جدول ۲۹ وزن‌ها را با توجه به مرتبه دانشگاهی اعضای هیأت علمی تعدیل کرده و نتیجه در جدول ۳۰ گزارش گردید.

جدول ۳۰. تخمین تعداد مقالات بالقوه براساس وزن تولیدکنندگان

مقطع	تعداد	ضریب	تعداد مقالات	تعداد نشریات	۸۰ درصد
دانشجوی کارشناسی ارشد	۱۸۳۴۲۶	۰/۱	۱۸۳۴۲۳	۵۷۳	۴۵۹
دانشجوی دکتری حرفه ای	۴۷۷۲۵	۰/۲	۹۵۴۵	۲۹۸	۲۳۹
دانشجوی دکتری تخصصی	۳۱۴۵۶	۱	۳۱۴۵۶	۹۸۳	۷۸۶
هیأت علمی مربی غیر آموزشی	۶۲۴۷۰	۰/۱	۶۲۴۷	۱۹۵	۱۵۶
هیأت علمی استادیار	۲۷۵۴۶	۲	۵۵۲۹۲	۱۷۲۲	۱۳۷۷
هیأت علمی دانشیار	۵۴۱۸	۱	۵۴۱۸	۱۶۹	۱۳۵
هیأت علمی استاد	۲۷۵۴۶	۱	۲۷۵۴۶	۸۶۱	۶۸۹
جمع	۳۸۵۵۸۲	////	۱۵۳۶۴۷	۴۸۰۱	۳۸۴۱

همان گونه که در جدول ۳۰ مشاهده می‌شود، با تفکیک کردن اعضای هیأت علمی براساس مرتبه دانشگاهی آنها و حذف کردن مربیان آموزشی از تعداد کل و لحاظ کردن ضریب‌های متفاوت مشخص شده است که در کل تعداد ۴۸۰۱ نشریه علمی لازم است تا بتواند مقالات تولید شده تولید کنندگان بالقوه را منتشر نماید. لازم به توضیح است که در این جدول برای اعضای هیأت علمی با مرتبه استادیار به بالا برای ارتقاء به دانشیاری به مقاله نیاز دارند ۲ مقاله در هر سال در نظر گرفته شده و برای دانشیارها که برای ارتقای وضعیت خود نیاز به تألیف کتاب دارند سالیانه تنها یک مقاله در نظر گرفته شده است. برای مربیان نیز به ازای هر ۱۰ نفر یک مقاله لحاظ شده است. هر چند که این گروه به لحاظ شرایط سنی و ملزومات ارتقاء و نظیر آن معمولاً تلاش بیشتری برای انتشار مقاله از خود نشان می‌دهند. در صورتی که ۸۰ درصد توان تولیدکنندگان بالقوه محقق شود در آن صورت به تعداد ۳۸۴۱ نشریه نیاز خواهیم داشت که این تعداد حدود ۶ برابر تعداد کنونی نشریات معتبر علمی کشور است.

سناریوی سوم (همه چیز به روال موجود)

همان گونه که در قسمت‌های پیشین نیز اشاره شد، یکی از مؤلفه‌هایی که می‌تواند به عنوان یک شاخص مهم برای تخمین ظرفیت تولید مقالات علمی مورد استفاده قرار بگیرد، تعداد مقالاتی است که هر ساله نویسندگان ایرانی در مجلات داخلی و خارجی به چاپ می‌رسانند. حالت ایده آل برای اشاعه یافته‌های علمی این است که همه

مقالات حاصل از نتایج تحقیقات دانشمندان ایرانی هم در ایران و هم در خارج از ایران به چاپ برسد تا زمینه استفاده آن توأمان برای افراد جامعه در داخل کشور و جهانیان در بیرون از کشور فراهم شود. اما به دلیل نبود نشریات به اندازه کافی در داخل کشور، نویسندگان مجبور می‌شوند که یافته‌های خود را به زبان‌های دیگر در مجلات خارج از ایران به انتشار برسانند.

این وضعیت هر چند برای استفاده جهانیان از یافته‌های علمی ایرانیان مفید است و موجبات ارتباط علمی دانشمندان با مجامع علمی بین‌المللی می‌گردد ولی واقعیت این است که در نبود نشریات به اندازه کافی در داخل کشور به نوعی کوچ اندیشه‌ها به خارج از مرزهای ملی اتفاق می‌افتد و یافته‌های علمی دانشمندان که با تأمین مالی این کشور به آنها دست یافته‌اند به زبان‌هایی که اکثریت مخاطبان ایرانی از فهم دقیق آن بی بهره‌اند، منتشر می‌گردد. بنابراین با فراهم کردن زمینه و بستر لازم در قالب انتشار مجلات علمی به اندازه کافی می‌توان وضعیتی را حاکم کرد که همه اندیشه‌ها و ایده‌های حاصل از تحقیقات ابتدا در نظام علمی داخل کشور منتشر شود و سپس به زبان‌های بین‌المللی نیز چاپ گردد. بر همین اساس در سناریوی حاضر از تعداد مقالات ایرانی منتشر شده در داخل و خارج از کشور در سال ۱۳۸۸ به عنوان یک شاخص برای تخمین تعداد مجلات علمی معتبر مورد نیاز برای انتشار یافته‌های دانشمندان ایرانی استفاده شده است. جدول ۳۱ تعداد مقالات ایرانی در مجلات داخلی و خارجی در سال مورد اشاره را نشان می‌دهد.

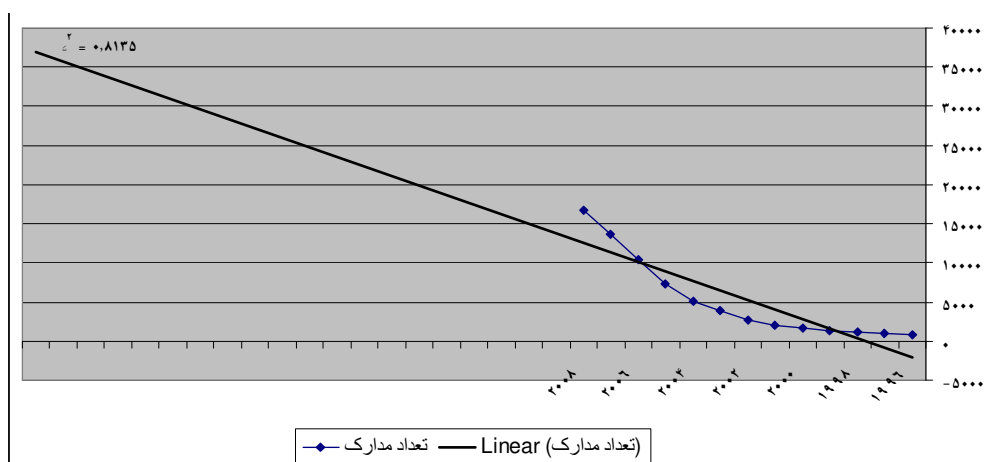
جدول ۳۱. تعداد مقالات ایرانی در مجلات داخلی و خارجی در سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹)

۱۹۶۹۷	مقالات خارجی
۱۱۴۶۷	مقالات داخلی
۳۱۱۶۴	جمع مقالات

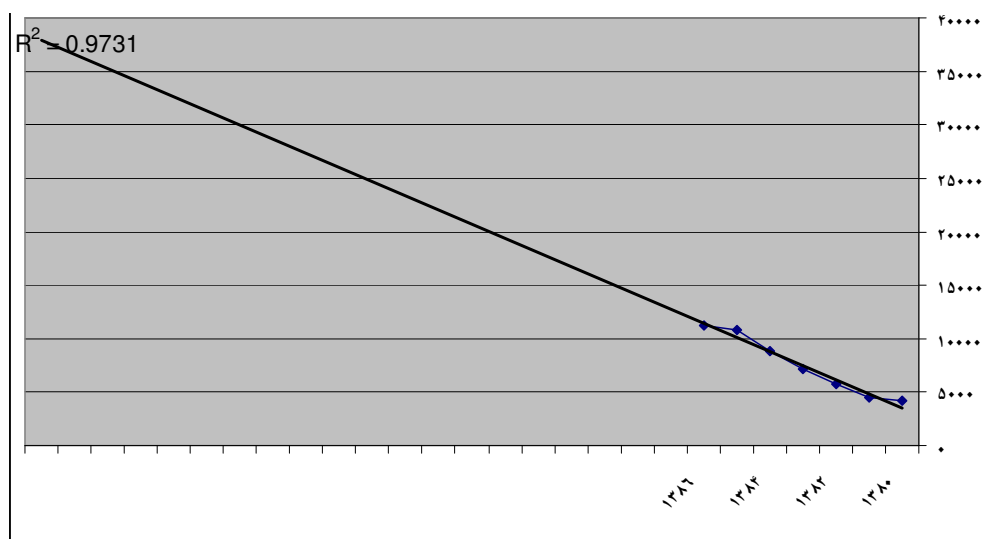
همان‌گونه که از جدول بر می‌آید، تعداد ۳۱۱۶۴ عنوان مقاله در سال ۱۳۸۸ در مجلات داخلی نمایه شده در ISC و مجلات نمایه شده در اسکاپوس منتشر شده است. چنانچه بخواهیم برای انتشار همه آنها در داخل ایران مجلات علمی لازم را فراهم بیاوریم بایستی تعداد ۹۷۴ عنوان مجله علمی که به صورت منظم هر سال چهار شماره و در هر شماره حد اقل ۸ مقاله منتشر می‌کنند، فراهم آورده شود. اما واقعیت این است که این عدد تنها برای پوشش دادن به مقالاتی کافی است که در گیر و دار رد و تأییدهای سخت‌گیرانه ناشی از نبود ظرفیت در مجلات داخلی و مشکلات مربوط به ترجمه و ویرایش به زبان خارجی در مجلات خارج از کشور به مرحله چاپ رسیده‌اند. واقعیت این است که بسیاری از مقالاتی که به خاطر نبود توانمندی ترجمه به زبان سلیس راه به مجلات خارجی نبرده‌اند و به دلیل کمبود ظرفیت برای انتشار در مجلات داخلی به دنیای نشر راه پیدا نکرده‌اند.

واقعیت دیگر این است که در سال‌های اخیر رشد تولیدات علمی ایران به ویژه در مجلات خارجی بسیار شتابان بوده و در برخی از مقاطع زمانی از رشد بالای ۴۰ درصد برخوردار بوده است. همان‌گونه که در جدول ۲۱ مشاهده می‌شود، به صورت میانگین رشد تولیدات علمی ایران در ۱۳ سال گذشته تقریباً ۳۰ درصد بوده است. این

رشد ممکن است برای همیشه پایدار نماند ولی با توجه به رشد شتابان تعداد ورودی‌های دانشجویان به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی به نظر می‌رسد که تا ۱۰ الی ۱۵ سال آینده این رشد استمرار خواهد شد. چنانچه با در نظر گرفتن رشد تعداد مقالات علمی در ۱۵ سال گذشته تعداد مقالات مربوط به مقطع زمانی باقی مانده تا افق ۱۴۰۴ را محاسبه کنیم متوجه می‌شویم که تعداد ۹۷۴ مجله پیش بینی شده براساس وضعیت کنونی پاسخگوی این نیاز نخواهد بود. بنابراین بایستی نسبت به ایجاد ظرفیت‌های جدی برای انتشار یافته‌ها و پیش بینی راهکارهای مناسب برای مواجهه عالمانه با این پدیده مثبت در جامعه علمی و دانشگاهی خود اقدامات اساسی انجام دهیم. نمودار ۲۱ تعداد تولیدات علمی ایران در افق ۱۴۰۴ را نشان می‌دهد.

نمودار ۲۱. تعداد مقالات علمی منتشره در مجلات خارجی در افق ۱۴۰۴

نمودار ۲۲. تعداد مقالات علمی منتشره در مجلات داخلی در افق ۱۴۰۴

همان گونه در نمودار ۲۱ مشاهده می‌شود، به احتمال قریب به یقین (۰/۸۱) تعداد تولیدات علمی ایران که در مجلات خارجی به چاپ می‌رسد در سال ۱۴۰۴ از ۴۷ هزار تجاوز خواهد کرد. بنابراین تنها برای انتشار این تعداد از

مقالات لازم است که ۱۴۷۰ نشریه در کشور منتشر شود. چنانچه تعداد مقالات داخلی (حدود ۳۷۰۰۰۰) را نیز محاسبه و اضافه کنیم (نمودار ۲۲) متوجه می‌شویم که به بیش از ۱۱۵۰ نشریه نیز برای پوشش دادن به مقالات به زبان فارسی نیاز است. چنانچه مطلوب این باشد که همه مطالب منتشره ایرانیان به زبان رسمی نیز منتشر گردد به بیش از ۲۶۲۰ عنوان نشریه نیاز خواهد بود. این عدد نیز تقریباً ۴ برابر تعداد موجود نشریات علمی معتبر در کشور است. این درحالی است که همان گونه که در سناریوهای پیشین به ویژه در سناریوی دوم که بر حداقل توان تولید دانشگاهیان تکیه شده است تعداد نشریات مورد نیاز بسیار بیشتر از این است.